بەکورتی 11: دوژمن... دوژمنی راستەقینە هەردەم نادیارە.. ئازاد حەمە

دوژمنە راستەقینەکان، کە سەرسەختەکانن، کەمن، هەشبن نادیارن(نەبینراون)Invisible. دوژمنEnemyسروشتی خۆی هەیە و هەموو دوژمنکیش بە دوژمن دانانریت. دوژمن دەبەت خەستەکانی دوژمنایەتی تیابدیبکرێت و هەقواوی ناو دوژمنایەتی بەت.هەروەها دروستکردنی دوژمن کارەکی ژەهراویە،دژوارە و کاتی دەوێت، بەتایبەت دوژمنە سەرسەختەکان.ئەم جارەش لە دوژمن لەکەکردنەوەیان ئاسان نییە و مامەکردنی وزەی تایبەتی دەوێت.هەرچی لەبیرکردنی دوژمنیشە، ئەمەش هەر پەویستە، ئەگەرنا چەن بەردەوابین(هەبیین، بژیین).

کە باشبووین بەدوژمن دەبیین؟ نەخەر. باشە بەدوژمن و بەبەرامبەرەکان باشنیین. بەئەوەی باشبیین پەویستمان بە دوژمنە. دوژمن ململانێیە، خاڵی وەرچەرخان و بیرکردنەوەیە. پەکدادانەکان حاڵیماندەکەن لە ماهیەتی دوژمنایەتی. ریشەی دوژمنایەتی پەش لەدایکبوونی باشیە. ئەو دوژمنە وامانلەدەکات رەز لەخەمانبگرین. بۆچونکە دوژمن فەری بیرکردنەوەمان دەکات. کە دوژمنمان هەبوو هەدی هەدی قەناغی گەلی تەدەپەڕنیین. ئەو(ئەو) هانماندەدات لە پەکدادان و ململانە تەبگەین. ئەگەرنا ئاشتیش بە مانا دەبیت. کاتێک لە پەکدادانەکانەو ئەزموونفەردەبین، لەو حاڵیدەبین باشە لەکوەودەت. هەر دوژمننناسیشە هاوکاریماندەکات لە هاوریەتیش تەبگەین.

لەسەر بناغەی قسەکانی لای سەرەوە دەپرسیین:دوژمن کێیە و دوژمنایەتی چییە؟دوژمن پەویستییە؟لە دوژمن و دوژمنایەتییەوە هیچ فەردەبیین؟دوژمنی راستەقینە هەیە؟چەن دوژمن بە نادوژمن(دەست)بگەیین؟کە دوژمن هەبوو ئایندە مەترسی لەسەر نییە؟بەدوژمن دەتوانیین بژیین؟دوژمنپەرستی ناساغیی نییە؟ کە مافی ئەوەی هەیە دادوەریی بەسەر خراپیی ئەمەوە بکات: دوژمنکانمان یان هاوەکانمان؟کامەحکومبووین بەوەی دەبەت دوژمندارییین، باشترە چ جارە دوژمنکمان هەبەت؟ئەی چەنیەتی مامەکردن لەگەڵ دوژمن ئەزموونی دەوەت؟

دوژمن کێیە و دوژمنایەتی چییە؟ دوژمن شەڕ دروستدەکات، شەیش

بەرهەمی عەقڵیش (شێ) پلان بۆ ئاشتی دادنێت. نەبینینی دوژمن بەزیانی بوونمان(بوونی هاوڵاتی)دەگەیەنێتەوە.دوژمن لەناو بوونماندایە(لەناو هاوڵاتیەتیکانماندایە)، لەو شوێنەدایە، کە ئێمە هەین. کێشەکە ئەوکاتە دەستپێدەکات، کە دوژمن نادیاربوو، کە هەستمانکرد بە دوژمنیین. وەک ئەوە، گەیشتنی دوژمن بە نادوژمن، ئیشێ دژوارکەیە. بەس ئەوانەی دوژمنپەرستن، کە هەردەم دوژمنیان پێویستە، لە بەرژەوەندییانە دوژمن وەک دوژمن بهێڵنەوە.کەوابێت، ئەگەر دروستکردنی دوژمن پێویستیی بێت، بەخۆکردنیشی ئەرکە. تەنها بەو ڕێگایە دوژمن دەتوانێت بمێنێتەوە.

هەشتنەوەی دوژمن وەک دوژمن تا شوێنێک سودی هەیە. بەڵام مشخۆربوونیش لەسەر دوژمنایەتی مەترسیدارە و هەڕەشەش لەسەر ئایێندە. چونکە هەبوونی دوژمن هەبوونی ترسێکە مانا بە بوون (ژیان) دەدات. واتە، دوژمن و ژیان یەکتر تەواودەکەن. ئێمە بەو مانایە نایەت،کە تەنها لەپێناو دوژمندا ژیانبژێین.

لێرەدا وایدەبینیین، کە نیچە قوتابخانەی سەرکیبە بە دوژمننناسی. لەوەوە فێردەبین،کە"ئەوەی لەپێناو شەڕکردن لەگەڵ دوژمنەکەی دەژی، بەرژەوەندی تەواوی لەوەدایە دوژمنەکەی لە ژیانا بمێنێتەوە".لێرە دوژمن هەکاری مانەوەیە،پاڵنەری ئەوەیە تە بە(ئەو)بژیت،(ئەو) وەک دوژمن بهێڵیتەوە. ئێمە ئەوشمانپێدەڵێت، کە دوژمن جاریوایە پێویستیبە تا خۆت کەبکەیتەوە و خۆت ببینییت.

لە دوژمن مەترسیدارتر چیبە؟ ئەوەیە، کە تە پێتوابێت دوژمنت نیبە.دوژمن ئەوکاتە دروستدەبێت، کە لە خەیاڵی ئەوەدا بیت هەموو شتێک باشە، تە بەدوژمنیت. چەند ترسناکە واهەستبکەیت بەدوژمنیت!! ئەهریمەنەکانی دەروبەرمان وامانلێدەکەن لەتەکیانا بجەنگیین. ئێمەوادەکات وەک دوژمن بیانبیین، دواتر بکەوینە شەر لەتەکیانا، لەگەڵ کاتیشدا دەبیینین بووینەتە بەشێک لەوان.کەواتە ترسناکە لە دوژمنە سەرسەختەکانمانەوە فێری هاوڵاتیەتی بیین. ئەوان،کە بەباکن بەرامبەر بە هاوڵاتیەتی،هاوسەنگیەتی، تاکە شت، کە لەیانەوە فێردەبیین، دوژمنایەتییە. لە سەرسەختترین دوژمنایەتییش. هاوکات دەربازبوون لە چنگ دوژمنایەتی سەرتایەکی باشە بە خراپنەبوون. هیچ نەبێت بەو خەدەربازکردنە نابینە خراپە مەزنەکە. ئێمە بە ئاکاریبەکە لەوەدایە هەموو هەوەدەن ببنە خراپگەورەکە، دوژمنە نادیارەکە.

بە دوژمن و دوژمنایەتی و ململانێ و دواجار شەڕ، سیاسیی politicalبوونی نیبە(شمیتSchmitt)، ئەی ئێمەیان چۆن؟ بەچوونی شمیت"دوژمنی سیاسی پێویستی بەو نیبە لە ڕووی ڕەوشتییەوە بەدبێت،لە ڕووی جوانیناسییەوە ناشرین بێت،لەڕووی ئابووریەوە

زیانبەخش بێت". هەروەها بە پێچەوانەشەوە ڕاستە.واتە دەستی سیاسی پۆیست ناکات باش بێت لەووی ڕەوشتییەوە،جوانبێت لەووی جوانیناسییەوە و سودبەخشبێت لەووی ئابووریەوە. ... لەو سەمەرەتر، دوژمن هەمیشە گشتیە(نەك تایبەت)و دوژمنی تایبەت مانایی نیە".واتە دوژمن کاتێك هەیە،کە دوژمنی سیاسیی بوونی هەیە(شمیت).

دیدی ترسناکی شمیت لەوەوە دەستپێدەکات،کە پەیوەندیەکی ڕەوشتیی لەنێوان دوژمنایەتی و خودی ڕەوشتدا بوونی نیە. چونکە دوژمنایەتی، هاوڕێیەتیش، واتایەکی سیاسییە لە دەرەوەی ڕەوشت.

دوژمن وامانلێدەکات خەمان نەبینە دوژمنی خەمان. خەمان،کە هەمیشە لەهاتووین لە دوژمنایەتیکردنی خەمان بەوە دوژمنە نادیارە ڕاستەقینەکەمان لەبیردەچێتەوە. بۆئەوەی لەوە بکەوین دوژمنی خودی خەمان بیین پێویستمان بە دوژمنە. بینینی دوژمنیش وەك دوژمن کارزانی سیاسیی و کرداریی دەوێت.

کارل شمیت هەر زوو پێیاگەیاندین، کە دوژمن خێت نیت،ئەویترەکە. لەو شوێنەی دوژمنێك هەیە، پێویستمان بەوەیە بەدوای ئەویترەکدا بگەڕیین. دوژمن بەرامبەرەکە و هەر وەك بەرامبەریش دەمێنێتەوە. دوژمنی لەم جارە بوون دەخاتەمەترسییەوە. هەڕەشەی ئەم بەرامبەرە هێندەی بوونەویە ڕەوشتیی نیە. شمیت گوتەنی، کە نەتزانی کە دوژمنە نازانیت تە کێیت.

کەتا گوتنمان لەسەر دوژمن ئەوەیە، کە هەریەکەك لە ئێمە دوژمنێکی نادیار Invisibleی هەیە،دوژمنێك کە نووستوە و هەلومەرجێك بەدارێدەکاتەوە. گەڕان بەدوای دوژمن، یان دەزینەوەی دوژمن کارئاسانیمان بەدەکات لە سروشتی هاوڕێیەتیش تێبگەین. بۆئاگایمان لەسەر دوژمنە نادیارەکانمان وایلێکردووین پەمانوابێت، بە دوژمنیین، کە هەشتا دوژمنمان نیە.

گەوجیەکە ئەوکات دەستپێدەکات،کە ئێمەی مرۆڤ خەمان بە ئاسودەبزانیین، کەگوایە بەدوژمنیین. بەدوژمنی بەدبەختییەکی شادومانیی. ئەوە دوژمنە فێریخەکەکردنەوە و ئامادەباشیماندەکات.ڕوونتر بدوێین، دوژمن فێری بیرکردنەوەمان دەکات لە بوونی خەمان. ئەو دەمە دەبینە دوژمنناس کە توانیمان لەوە حاڵیبین هەبوونی دوژمن سەرتایەکە بە خۆناسی و داکۆکی لە بوونی خێت.

ئازاد حەمە

پرۆفیسەر لە فەلسەفە لە زانکۆی سلێمانی

سایەرخۆشەویستی.. عەبدولموتەلیب عەبدوڵا

(سۆفی: هەموو خوێنی جیهان لەنێو منداید)

پاش تێربوونی ئارەزوو؛ مرۆڤ دیسانەوە بە دوای ئارەزوویەکی تردا دەگەڕێت: ئارەزوویەک کە خۆی نییەتی! ئەو هێستێی (سلاڤ ژیژەک) بنەمایەکی فەلسەفی هەیە، لە گفتوگۆکانی (سوکرات)ەوە درێژ دەبێتەوە... ئەو هێستێ بەشوێنک ئارەزوو پێناسە دەکاتەوە، وەک ئەوەی (سوبەکت) سەبارەی ئارەزوو بێت و بە بێ ئارەزوو (سوبەکت) دروست نەبێت؟! لێرەدا (سوبەکت) بوون بە چیرۆکێکە لەنێو زنجیرەیەک چیرۆکی نەپچڕاوەی ئارەزوودا.
ئارەزووی مرۆڤ ئەو شتەیە، کە نیمانە و وەی بەدەستهێنانین... بوون بە چیۆکی ئارەزوو ئەوەیە، کە ئەگەرچی (پرسی) خۆشەویستی ئارەزووە؛ بەڵام (کۆشە)ی ئارەزووی بەبەشبوونە! پرسیار ئەوەیە: ئایا پرسی سۆفی کۆشەی ئەو ئارەزووەیە، کە نیمانە؟!
ئەوەی کە نیمانە و تامەزۆی بەدەستهێنانین (جیاوازیە)... جیاوازی و بەبەشبوون لە جۆهەری ئێنتەلێژیدا، ئەو کەموکوێیەیە (پرسیە)، کە بنەمایەکی سرووشتی نییە! ئەو بەبەشبوونەی کە تێرنەکراوە، (یان ئەو کۆشەیەی کە بە هەمیشە دووبارە دەبێتەوە) لە خەمان ناچێت و لە ئۆیدیکە دەچێت: پرسی خۆشەویستی و کۆشەی سایەرخۆشەویستییە! لێرەدا دیاردەی خۆشەویستی وەک جیاوازی واتە بەبەشکردن؛ بەبەشبوون لە خۆدروستکردن هەرگیز دەلالەت لە (ئیگۆی دەروونی تەقلیدی) ناکات، بەو مانایەی کە هەرگیز ناتوانین سێرورەی ژیان فەرامۆش بکەین!!
(ئێلسا گەدار، 1978) دەڵێت: ئەمە لەناو دراماەیکی بەردەوامی ناپاکیماندا پێردەسەنین. دەتوانین ئەو هێستێە بەمجۆرە بنووسینەوە: ئیگۆی تەقلیدی بەردەوام لە ناو ئیگۆی- دیجیتاڵی ەاڵادا پێردەسەنێت. یان دەشە وەک تایتەکی لاوەکی نیشانی بدەین و بڵێین: ئیگۆ- لە بەبەشبوونی ئۆیدیکەی جیاوازدا.
کەواتە هەرگیز ناتوانین جیاوازی نەوان پرسی ئیگۆ و کۆشەی ئۆیدیکە کەمبکەینەوە، چونکە جۆهەری ئارەزوو ئۆیدیکەی جیاوازە؛ بەبەشبوون لەو جیاوازییە درزەکە دەکەوێتە ئیگۆ (بە هەموو ماناکانییەوە) یان ئارەزوو سەبارەکی بە ئیگۆیە؛ بە پێکردنەوەی

ئازارکـــــانی ئەو (درزە/ ســـــبەرە) بەردەوام بە دوای کەشی جیاوازتردا دەگـــەین، ئەوەی جیاوازترە پرسی ئیگە-ی دیجیتاییە؛ ئەوەی پرسی ئیگە-ی دیجیتاییە کەشی ئاایە؟!
بەمجۆرە مەحاڵە بەبێ پەیوەندی خۆشەویستی و سایبەرخۆشەویستی بژین؛ ژیان بەدەست ئەو درزە بە ئازارەوە دەناڵە… (پرسی خۆشەویستی و کەشی جیاوازی و ئازار) نکۆڵیکردنە لە (جگیربوون/ ئیگەی دەروونی تەقلیـــدی)… بە دیـــوەکەی دیکە هەمیشە خۆشەویســـتی دژ بە دەســـات دەکەوێتەوە! بەیە رامبەی شـــاعیر لە قەســـیدەی (بەشـــك لە دەرخ) دەڵێ: وەك دەزانین خۆشەویستی دەبێ لەنووە دابهێنرێتەوە.

ئیگە
لە سەبەری ئارەزوودا
لە کتێبی (لە ستایشی خۆشەویستی)دا ئالان بادیە: دەڵێ خۆشەویستی بەرەو بیرکردنەوەیەکمان دەبات، کە پەیوایە ناتوانین دنیا ئەزموون بکەین؛ تەنها لە دیدی جیاوازەوە نەبێت! بەڵام دیاردەی خۆشەویستی سرووشتی نییە؛ ئامان نییە، ئەزموون نییە، کتوپڕیی و ساتەوەختییە! خۆشەویســـتی ئەو ســـاتەوەختەیە کە ووداو تێیـــدا (بـــوون) بە کـــردە دەکات!! کەواتە خۆشەویستی چالاکی و کردەیە، بینینی دنیایە بە چاوی جیاوازییەوە… مرۆڤایەتی بە کردەی خۆشەویستی نەبێت ڕزگاری نابێت؟! بەو مانایە ژیان شانەی خۆشەویستییە؛ ژیان لە پەیوەندی جیاوازی و بەبەشبوون و ئازار هەڵقووڵاوە؛ بەیە هەر کەسێک بە شێوازی خۆی چالاکی و کردەی خۆشەویستی دادەهێنێتەوە.
پرسی جگیربوون و بنبەستبوونی (ئیگەی دەروونی تەقلیدی) مانای بەوانەبـــوونە بە کەشی پەیوەنـــدی لەگەڵ ئەویـــدیکەی جیـــاواز، بەوانەبـــوونە بە (بـــوون بە) چیـــرۆکە نەپچڕاوەکـــانی ئـــارەزوو لە پەیوەنـــدی خۆشەویســـتی و سایبەرخۆشەویســـتیدا… کەواتە ئەو کـــاتەی جیاوازی خۆشەویستی هەیە، ئیگە بوونی جگیر نییە! یان بە مانایەکی دیکە لە پەیوەندی بە ئەویدیکەی جیاوازەوە ئیگەی نەرگزی وزەکانی خۆی لە دەســتەدات، چونکە (ئیگەی نەرگـــزی/ جگیـــر) بە ئامـــان و ئەزمـــوونەوە بەنـــدە، بەڵـــام خۆشەویســـتی کردەیەکـــی کتـــوپڕییە، ســـاتەوەختییە، تەنهـــا لە قەنـــاغی عاشقبوونـــدا دەبێ بە ئامـــان و بیرکردنەوە! دەمەوە بەڵم کردەی (خۆشەویستی) لە دەڕوەی تێگەیشتنی فیکر و ئەزموون و بیرەوەرییەوەیە، بەڵام کاری (عاشقبوون) بە ئەزموون و ئامان و بیرەوەرییەوە دەڵکێت؟!
هەندجاران (سەفی) لەو ئارەزووەی کە نیمانە دەربڕین لە گۆشەگیری دەکـــات و ووبەووی بەهـــای پەیوەنـــدی خۆشەویســـتیمان دەکـــاتەوە… هەندجاران ئەو ســـەفییەی دیگرین؛ وەنەی ئـــارەزووی ئەویـــدیکەی

جیاوازی... هەندجاران پەیوەستی جیاوازی و بەبەشبوون و ئازارە، بە ئاوەی سەلەفی لە نوسوە دابهێنناوە و بەردەوام ئامانی نوسە بە مرۆڤایەتیبوونمان ببەخشین... دەبە بەوامان بە گیانی بەردەوام هەبەت؛ لەرەدا ئیگەی تەکنەلۆژی لە سەبەری ئاویدیکەی جیاوازدا لەو خنانە بەبەری نییە، کە ئاراستەی دەکرەت؛ چونکە دەشە دنیای بەکاربەری تەکنەلۆژیا نوێیەکان و سەلەفیەکان زیاتر لەوەی (سایبەرخشەویستی) بەت، (منەکی نەرگزی) لەبکەوەتەوە، لەبری ئاوەی هایپەرپەیوەندی جیاواز بە، جەگیربووونی پەیوەندی بەرهەمبهێنن، لەبری ئاوەی کرانەوە بە، داخران بە و هاوبەدات هەموو ئارزووە تەکنەلۆژیا نوێیەکان لە سوودی شایدابوون و جەگیربوون و بنبەستبوون بەکاربەرەت، نەك لە پەناو ئارزووی ئاویدیکەی جیاواز... پرسیار ئاوەیە، ئایا لە داهێناندا دەرفەتی ئاوە هەیە، هەموو ئاو شتانەی کە لە پرسی ئیگەی نەرگزی و پەیوەندییە داخراوەکان تەدەپەڕن، تەپەڕنین؟! مەبەستم هەر تەنها قبووڵنەکردنی ئەنلایك نییە؛ بەڵکوو بەگشتی بەهاوبەستی و بەئاگایی ئیگەی نەرگزییە لە دنیای جیاوازییدا، رەتکردنەوەی کەشەی ئاگایی و پەیوەندییە مرۆییەکان و ژیانە... ئەگەر ئاو پرسیارە پەچەوانە بکەینەوە دەڵین: ئایا پرسی ئیگە-ی دیجیتاڵی ئاڵا، دەکاوەتە دەرەوەی کەشەی پەیوەندییە کراوەکان و ئاگاییەوە؟!

سەلەفی

قەیرانی سوبەکت

پرسی سەلەفی- ئیگەی مەجازی وەك (خود/ پەڕتریت) لەسەر زەوی هەناسە دەدات؛ کەواتە تەکنەلۆژیا نوێیەکان لە دەرەوەی سوبەکتەوە بەرهەم نەهاتوون؛ بەو مانایەش ئەگەر توانای خراپترینمان هەبەت، توانای باشترکردنیشمان هەیە؛ دەتوانین بناغەی ئەنیسانسەکی نوێ لەسەر زەوی دابمەزرێنین، کە سەلەفی تێیدا (بوون بە) دیدەکی نوێ بە، (بوون بە) پەیوەندی و ئاگاییەکی نوێ و کراوە بە، کە لە داهاتوودا نەتوانین پشتگوێی بخەین... وەك چۆن ئاماژەی لەدایکبوون و بەرهەمهێنانەوەی ئیگەیەکی کراوە بە، کە بەردەوام وەك مانای گیانەوە بە شەشەکی نوێ تەماشا بکرەت.

هەبەتە (بوون بە) وەك شەشەکی نوێ تەنیا گیانکاریەکی تەکنەلۆژی نییە؛ بەڵکوو گیانکاری بەردەوامی بوونی سوبەکتە، کە بووەتە نوێندگیرەکی (شاراوە) و (ئاشکرا) نوێندگیرەکی بەرگ و ڕیشە، بەئەزموون و ئامان و بیرکردنەوە؛ بەیادەوەری لە نمایشدا، سەرسام بە کردەی ساتەوەختی و کتوپڕی و بوون بە زەدەپەیوەندی داهێنان...

لە سەردەمی بەکاربەری و تەکنەلۆژیادا هەزی کەین، بە بەهای خۆ بە خاوەندارێتی و توانای سوبەکت دەپوورێت... پرسی ئستەی (من بەکاری دەهێنم) کەشێ بوونی من دەسەلمێنێ. یان وەک (هەربەرت مارکۆز) دەڵێ، تەنانەت بوونیش بووتە بەاندەک؛ بووتە لۆگۆی کۆمپانیایەک... هەندەک لە سۆفیەکان تەنها وەک ێیکلامەکان کاردەکەن؛ وەک لۆگۆی یەکجار بەکارهێنراوی کۆمپانیا نەودەوڵەتیەکان، یان جوانکاری مەدەلەکانی مەدە...
لە سەردەمی بەکاربەری و تەکنەلۆژیادا جوانی و ڕەوانی زمان دەکەوێتە دواوە! وێنە و ئیمەجیەکان... شوێنی مانای زمان و ڕەوانبێژی دەگرنەوە؛ ئیتر پێویست ناکات سەاو بکەم، بەیانی باش، من باشم، بیرت دەکەم، تەم دەوڵەت تە جوانیت، ئەوە بە تام بوو، چووم بە مەلەکردن... ئەستا یەک ئیمەجی دەتوانێت هەموو ئەوانە بڵێت... زۆدەپێوەندی بووتە بینراو (ئاشکرا)؛ کاری خەیاڵی (شاراوە) و زارەکی لە کزی داوە، فەرهەنگی ئیمەجی ڕەژانە فراوانتر دەبێت.
ئۆگەرچی ئیگۆ-ی دیجیتاڵی لەڕێگای گوتاری وێنەکانەوە قسە دەکات، یان میمەکان- پارچە بینراوەکان، کە وەک زمانەکی گشتگیر لە سەشیال میدیادا کاردەکەن- ڕەنگە لە ماوەیەکی کەمدا ژانرەکی تەواو نوێ بە شێوەیەک قسە بکات، کە ئیگۆی دەروونی تەقلیدی نەتوانیت لێی تێبگات... ئەوە ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوەیە...
ئۆگەرچی لە سەردەمی بەکاربەری و تەکنەلۆژیادا چیتر سوبەکت هەڵگری ئامانج و ناوەڕۆک نییە، بەڵکوو ئەدای کارکردنیەتی لەناو تەڕە بە کەتاکانی کۆمەڵگای مەجازی جیهانیدا، چیتر سوبەکت بە مانا تەقلیدیەکەی دەخەشم ناکات؟! ئیتر دەتوانم سوبەکت لەخەم بسڕمەوە، دەستکاری بکەم، بیشارمەوە؟ چاوەکانم؟ لووت؟ ڕەنگی پێستم؟ کامێرا پارچەی دەمەوێت دروستی بکەمەوە... ئەوە ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوەیە.
ئۆگەرچی لە سەردەمی بەکاربەری و تەکنەلۆژیادا هەستدەکەم سوبەکت پێوەندی بە ڕاستیەوە نەماوە، بەڵکوو پێوەندی بە پێشبینیکردنی گومان و سێرورەوە هەیە: گومان لە ڕەسنایەتی خودی بوون، متمانەی لەدەستچوو... بوونی سوبەکت کۆتایت ژێر پرسیاری ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوەوە... لە هەموو ئەو ئۆگرانەدا بوون بە پرسی ئیگۆ-ی دیجیتاڵی مەدێرن وەک یاریکەرەکی جوولاو و بزر لە ساتەوەختی هایپەرپێوەندی و سایبەرخۆشویستی نابتەوە...

ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوە

یاریکەرەکی بزر

دنیای دیجیتاڵی، دنیای وێنە مەجازییەکان وەک سرووشتەکی گەڵاوی بەبکەر دەردەکەوێت، کە پشت بە سایبەر تەکنەلۆژیا دەبەستێ؛ بەو

مانایە دنیای دیجیتاڵ، دنیای چالاکی وێنە مەجازییە ئاشکراکانی خۆی، لە دنیای ئامانخوازی کلتووری جیا دەکاتەوە، کە زۆتر شاراوەیە، زۆتر میکانیزمی خۆیاکردن دەیجوڵێنێ... بەمجۆرە حەقیقەتی ئامانی هونەری و پرسی خۆشەویستی و جوانی و چۆژ لە کۆشەی ئیگۆی دەروونی تەقلیدیی و چالاکییەکانی ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوەوە؛ ئەوەیە، کە ئیگۆی دەروونی تەقلیدی پەیوەندی بە شەکی کلتووریيەوە دەکات؛ بەڵام ئیگۆ-ی دیجیتاڵی کراوە پەیوەندی بە شەکی تەکنەڵۆژیاوە هەیە؛ یەکەم ئامان بەڵەوەی دەبات؛ دووەم خۆرایی...
ئاگەڕ داهێنانی ئامانی خۆیاکردی ئەدەبی و هونەری دەڵالەت لە چەپێنراو و شاراوەکانی کلتووری بکات و لەوشەوە شەکی کلتوری لە ژیانی کەمەڵایەتییدا دەڵالەت لە هاتنی شەمەندەفەر و ئۆتۆمبێل و کشتیی هەڵمی و هاتنی فرۆکە... بکات! ئەوە شەکی تەکنەڵۆژی لە چالاکی ئیگۆ-ی دیجیتاڵی ئاشکراو و کراوەدا لە خۆرایی ژیریی و زیرەکیی دەستکرددا دەردەکەوێت: وەك ئەوەی لە بەکارهێنانی ئۆزانەدا لە بەری دەستەواژەی (خۆشەمەوێیت)ی فەزای ئەدەبی، شوێن بە دەستەواژەی (لایك)ی فەزای تەکنەڵۆژی چەل بکەین!! بە ئەوەی بوون بە (داهێنانی خۆیاکردە) و بوون بە (داهێنانی دەستکردە) هیچ کۆتاییەکی دیاریکراوی هەبێت... وەك ئەوەی شتەکان بە یەکجار و بە هەمیشە فەدرابنە (درامای ناپاکیکردن لە زمانی ئەدەبی) و (ناپاکیکردن لە وێنەی سەفیلەوە)، وەك ئەوەی بکەری دیار و بکەری بزر (دنیای داهێنان) بەئەوە بڕن... بەڵام ئاگەڕ لە کاری داهێنانی ئەدەبی و هونەری (شاراوە و خۆیاکردە) بکەر بوونەکی بڕجەستەی هەبێت، ئەوە لە داهێنانی تەکنەڵۆژیای (ئاشکرا و دەستکردە) جگە لە (کردە) هەکارەکی دیار بە بوونی (بکەر) لە ئارادا نییە... لە گەڵانکاریيە زەدەخراکانی سەردەمدا دەستنیشانکردنی (کردە) و (کار) ئەو خاڵە سەرکەیە، کە (ناپاکی زمان) و (ناپاکی تەکنەڵۆژیا)، ناپاکی (بکەری دیاری کار) و (بکەری بزری کردە) ڕوونتر دەکاتەوە! بگشتی لە بکەری (دیار) ناپاکیکردنی زمانی ئەدەبی لەوەدایە، کە (ئابردوو) دزە دەکاتە نێو کارەوە، لە بکەری (بزر) ناپاکیکردنی تەکنەڵۆژیای دیجیتاڵی لەوەدایە، کە (داهاتوو) دزە دەکاتە نێو کردەوە؟! کەواتە ئاگەڕ وێنە مەجازییەکانی سەفی گوزارشت لە (داهاتووی پێشبینیکراو) بکەن، ئەوە وێنە مەجازییەکانی ئەدەب و هونەر (یادەوەرییەکانی ئابردوویان) لەخۆدا هەڵگرتووە!
بەڵام هەمیشە لە کردەی داهێنانەدا کۆشەی (ئارەزوو/ جیاوازی/ ئازار) لەودیوو پرسی پەیوەندییەکانی جوانی و چۆژەوە ئاماژە بە هیچ هەکار و ئامانجێکی دیاریکراو ناکەن! بە مانایەکی دیکە داهێنان لە پەیوەندییە کراوەکانی هایپەرخۆشەویستی و

سایەرخۆویستیدا هیچ چۆك لەپشت یان لەسرووی جوانییەوە نابینە؛ بۆیە جوانی لە داهێنانی (کار) و جوانی لە داهێنانی (کردە)دا بەردەوام ناچار بە زەر بوون و دووجابوونەوە و کپیکردنەوە و لاسایکردنەوە بووە؛ وەك: دەقەکان، جەستەکان و ئایدیاکان… بەگشتی لە داهێنانەدا مەرج نییە مەبەست، ئامانج، باڵایی… لە بازنەی هەکارەکی دیاریکراوی مانادا گیر بخوات، دەشە لە بازنەیەکی بەتاڵ و بەکەتاییدا بخولێتەوە! یاریکەری (ئاشکرا) و (شاراوە)ی پرسەی (کار) و (کردە)ی داهێنان هەمیشە (بوون بە جوانی و چۆژ) دەسپەرێت، ئەوەش هیچ نییە، جگە لە بێئامانجی و بەکەتایی و بێهیشایی و بەسنووری (ئارەزوو) و (جیاوازی) و (ئازار)؛ یان داهێنان نەبێت… (فەرناندە پەسوا)ی شاعیر لە شیعری (فرەشگای تووتن) کە (سیما ئاکە) لە ئینگلیزییەوە کردوویە بە کوردی دەڵێت:

من هیچ نیم.
هیچیشم لە سەوز نابە.
خەشم نامەوە هیچم لە دەرچە.
بەڵام هەموو خەونی جیهان لەنەو منداید.

هەولێر 4/6/2025
عەبدولموتەلیب عەبدوڵا

شیعر و دنیابینی سەلەفییانە.. سەدیق سەعید ڕواندزی

لە کەمەگەی ئەمەدا، زەرجار بە پەی قەناغ و سەردەمکان، کەسانێك لە نەوەندی ئەدەبی و کەمەایەتی و کولتووری دەردەکەون و وەك دژە باوەك دەناسرێن و دەکرێنە فیگەرێکی دیار، بە جیاوازکەوتنەوە و نوخوازیی و دەرچوون لە ژیانی باوی سەردەم و هەموو نەمە کەمەایەتی و میللییەکان، کەچی دواتر ئەو بە ناو دژە باوانە، بە جۆرێك باو دەکەونەوە، بگرە لە باویش تە دەپەنن ! لە سەرەتای هەفتاکانەدا، شاعیرێکی جیاوازنووس و داهێنەر و دابەاو لە ڕووی ئەدەبی و شیعر و نەرمە باوە کەمەایەتییەکانی ژیان و سەردەم دەرکەوت. ئەم شاعیرە بە سەردەمی خۆی، وەك ڕچە شکێنێك سەیر دەکرا،

کە توانیویەتی بازنەی سوورەکانی ژیان و ئەدەب، بشکێنێت و بپەڕێتەوە جوگرافیا قەدەغەی کراوەکان، ئەم شاعیرە، نەک تەنها لە ئاستی ئەزموونی شیعریی، بەڵکو لە هەموی کەسی و کەلەپوری و ستایلی ژیانیشەوە تازە و دژ باو بوو. دەتوانێت شەوی جل و بەرگ و قژ تاشینیشی، لە کەسە هاوسەردەمەکانی خۆی نەدچوو، ئەمەش وەرای ئەوەی بە ئەزموونکی شیعری نوێ، بە چەندین ناونیشانی تازە، کە پێشتر لە ئەزموونی شیعری کوردی نەبوون دەرکەوت. ئەم شاعیرەش، (لەتیف هەڵمەت بوو) کەچی ئەم شاعیرە، لە دوا ساتەکانی ژیان و تەمەنیدا، بای دایەوە لای سەفیزم، شێخایەتی، خواپەرستی و دەستا سەری بچێت نوێژی ناچیت ! لە بەرانبەر ئەمەدا، ئەمە شاعیرەکمان هەبوو، هەرگیز لافی دژە باوی لە نادا، بە شاعیرەکی دژە ئایین دەناسرا، ئەو بەوای وابوو، ئینفال هەر تەنها کردەیەکی سەربازیی ژەمی شۆفێنی فاشی بەعس نەبوو، بەڵکو فاکتەکی ئایینی و جیهادیشی هەبوو، بەیە دژیان شیعر و قەسیدەی لە بارەی ئینفالەوە نووسی و هەڵخنەی لە ئایین دەگرت و هەمزە دینییەکانی لە هەگەی شیعرەوە ناشرین دەکرد.
ئەم شاعیرە تا مردیش پاشگەزنەبووەوە لە وپرێنسیپانەی لە سەرەتای ژیان و ئەزموونی شیعرییەوە دەستی پێکردبوو، بەیە جیاواز لە هەر مرۆڤکی دیکەی کورد و موسەمان و هەر شاعیرەك، وەسیەتی کرد لە پارکەك کە شوێنی ژووان و عاشقایەتییە، بنژرێت. لە کاتێکدا ئەم شاعیرە، بە هەژکیش لافی دژە باوی، جیاواز کەوتنەوە و نوێگەری لە شیعر و ژیان لە نەداوە. بەگومان ئەمە دەزانین مرۆڤ بە هەی کەوتنەو تەمەنەوە، یاخود سرووشتی ژیان ئەو دیفاکتەیە دەسپێنێت، کە گەیانکاریی لە هزر، بیرکردنەوە، ژیانی مرۆڤکان بێتە ئاراوە، ئەمە تا ئێرە ئاسایە، بەڵام ئەوەی ئاسایی نییە ئەوەیە، شاعیرەك بە ئەزموونکی نوێ و جیاواز و داهێنرانە دەست پە بکات، کەچی بە ئەزموونکی کۆنخوزانەوە کۆتایی پە بێنێت ! لە سەرەتادا دژە ئایین بیت، کەچی ئەو کاتەی نزیەك دەبیتەوە لە مردن، وەك سەفیگەرەك دەربکەویت. گەر سەرنج لەو شیعرانە بدەین، کە ناوە ناوە (لەتیف هەڵمەت) لە ئێستادا بەاویان دەکاتەوە، بیرمان بە ئەوە دەچێت، کە ئەم شاعیرە، بە هەژکیش دژە باو نەبێت، یاخود ئەو شیعرانەی لە سەرەتای هەفتاکان نووسیویەتی، زۆر بابەتیتر، هونەریتر و داهێنرانەترن لەوەی ئێستا دەیاننووسێت. شاعیرانی ئەمە، شیعر بە پیشە تێگەیشتوون، بەیە بەوایان وایە تا دوایین چرکەی تەمەن دەبە شیعر بنووسن، بە ئەوەی ئەو توانا و داهێنانە شیعرییەیان مابێت. دژە شاعیر بە یەك کەلەپە شیعر داهێنان بکات و شوناسی خۆی لە ئەزموونی شیعری کوردیدا وەربگرێت و ئیدی ئەو ئەزموونە بە ئەو، لە

دیان دەقی نا هونەری گرنگترە، وەك ئەوەی هەریە لە شاعیران (ئەحمەد هەردی) و (حەمەعومەر عوسمان) دوو شاعیر و دوو ئەزموونی دیاری ئەو داهێنانە شیعریین، کە چی بە پێچەوانەوە شاعیرانی کورد، وەرای ئەوەی دنیاشن لەوەی کە شیعر وازی لە هێناون، کەچی ئەوان هێشتا هەر خەیان بە تەنافی شیعرەوە هەڵواسیوە. شیعرکانی لەتیف هەمەت لە ئەستادا، بەشکی زەریان بە داخەوە لە ئاست ناو و شارەتی ئەم شاعیرە نین و لە شیعری گەنجکی دەشکاوی ڕەمانسی دەچن، کە لە دەرەنجامی عشقکی هەرزەکارییانەوە شکست دەنەت و ئیدی جار جارە شیعرەك دەنووسەت. لەتیف هەمەت، لە شیعرکی نوێدا (1) دەڵەت:_

یەك تەزقال عەشقی خودا مەستت بکا
پەویست ناکا بچی بە حەج
کەعبە خەی ڕا دەکات بە لات

ئەم شاعیرە، لە سەرەتای هەفتاکانەوە، کەمەڕەو شیعرکی بە ناوی (خوا و شارە بچکەکەمان) بڵاوکردەوە. بەمەش بە یەکەم جار، ئەگەر هەڵە نەبم وشەی (خودا) کە وشەیکی گەورە و پیرۆزە لای موسەمانان و بەوادارانی، دەکاتە ناونیشانی کتێب. واتا لە ڕووی فەرهەنگییەوە وەك هەر وشەیکی دیکەی ئاسایی، دەکرێتە بە شەك لە ناونیشان و زمانی شیعری، کە بگومان بە ئەو کات، ڕەنگە ڕیسککردنکی پێ لە مەترسییانە بەت بە شیعر کە شاعیرەك کردبەتی، کەچی دوای شەست ساە هەمان ئەو شاعیرە، ڕیکلامی چوونە حەجمان بە دەکات و دیەوەت بمانکاتە خوداپەرستەك ئەو سەری دیار نەبەت ! تەنانەت بە هەموومانەوە واتا ئەقڵکی بە ئیسلامکردن لە پشت ئەو وەنە شیعرییەوەیە، چونکە کەعبە و حەج، دوو ئایکۆنی ئایینین و پیوەندیان بە ئیسلامەوە هەیە. واتا بە ئەوەی خودا لەمان ڕازی بەت، دەبە خودا پەرست و سەلەفی و زاهیدەك بین، ئەوسەری دیار نەبەت ! شاعیر لەو شیعرەیدا، ڕووی لە هەموانە و لە بری هەمووان دەدوەت و دیەوەت ئەو هەستیان لادروست بکات کە چۆن کەعبە بەتەلایان. بەڕەام ئایا هیچ شاعیرەك ئەو مافەی هەیە بە نەوی هەمووان بدوەت و ئایینداری بکات؟ داوای چوونە حەج و عەمرەی هەمووان بکات؟ وەك ئەوەی هەموو کەسەك وەك ئەو موسەمان و بەوادار بەت ! ئەم شاعیرە لەو وەنە شیعرییە سەلەفییەدا، گوتار ئاراستەی هەمووان دەکات، واتا بە گشتی مەبەستی لە هەموو مرۆڤکانە، کە ئەمەش دیوکی دیکەی ئەقڵی دینی و سوونەتییە کە دیەوەت هەموو مرۆڤکان بە ئیسلامی بکات و ئیسلام وەك ئایینی سەرکی هەمووان بناسەنەت و بسەپەنەت. با بزانین، لەتیف هەمەت، کە ئێستا داوا لە خەڵك دەکات بچنە حەج و کەعبە بپەرستن، لە هەفتاکاندا و شەست ساە

لەمەوبەر بیرکردنەوەی چۆن بووە؟ چۆن هەوانیەوەتییە ئایین، خودا، پێغەمبەر و کەعبە و ئیسلام، ئەم شاعیرە لە شیعرێکیدا کە نیو سەدە زیاتر لەمەوبەر نووسیویەتی (2) دەڵێت:_

ئاخ ئەگەر یەک چرکەیەک

تاجی دەسەڵاتی خوایەتیم لە سەر دەکرا

خۆم ویستیم لە هەموو دەکدا دەکرد بە خۆم

لە سەردەمی کۆنەپارێزیی و سوونەتگرایی و ئەقڵی دەگمای کەمەگەی کوردیدا، لە سەردەمی تۆندی ئایینگرایی و دەستگرتن بە بەها پیرۆز ئایینی و کەمەایەتییە دەگما و چەقبەستووەکاندا، لەتیف هەمەت یاخیبانە، بە ترس و دووودڵی، بانگەشەی ئەوە دەکات تاجی خوایەتی لە سەر بنەڕەتی دەسەڵاتی خودای بە یەک چرکە پێ بدەن، تاکو لە نەو هەموو دەکاندا خۆم ویستی لە بری خۆم سووز بکات. سەرنج بدەن، شەست ساڵ لەمەوبەر بیرکردنەوە، جیهانبینی، وەحی یاخیبانە و بە ترسی ئەم شاعیرە چۆن بووە، دوای ئەو هەموو ساڵە لە بری ئەوەی بڕە و پەش بچێت، بە داخەوە گەڕاوەتەوە دواوە و بانگەشەی چوونە حەجمان بە دەکات. بیرمان نەچێت ئەوەی شاعیران بە نەمری دەهەتەوە، هەر تەنها شیعرەکانیان نین، بەڵکو پرەنسیپە ئاکاریی و مرۆییەکانیانە کە لە سەرەتاوە دەیانکەنە مەنوینی ژیانیان. هیچ داهێنانێک لەوەدا نییە جیهانبینی شاعیرێک لەوپەڕی یاخیبوون و بوێریەوە، بگەڕێت بە ئەقڵەکی ئایینی و سوونەتی دواکەوتووانە، کە لە ڕاستیدا گەڕانەوەیە بە دواوە. شەرکە بکەس، هەتا ئەو ڕادەی کەچی دواییشی کرد، بە شاعیرەکی دژە ئایین ناسرابوو، تەنانەت لە یەک شیعر و بە یەک ڕستە لەو تێگەیشتن و پرەنسیپە هزرییانەی خۆی پاشگەز نەبووەوە. هەر ئەمەش شەرکە بە نەمری لە یادەوەری ئەمە دەهەتەوە، سەدان شاعیری دیکەش بە فەرامۆشی و پراوێزەوە دەسپێرێت، کە تەنانەت نەیانتوانیوە سنووری شارەکی وەک هەولێریش ببڕن ! گەر بڕاوردی ئەزموونی سەرەتاکانی ئەم شاعیرە، بە شیعرەکانی ئەستای بکەین، هیچ گومانێک نامێنێتەوە لەوەی کە ئەزموونی شیعری ئەم شاعیرە بڕە و دواوە گەڕاوەتەوە، لە بری ئەوەی داهێنان و ئەزموونی دیکەی شیعری تاقیبکاتەوە. لەتیف هەمەت، هەر لەو شیعرەی شەست ساڵ لەمەوبەر نووسیویەتی و دیاوەت دەسەڵاتی خوای هەبێت، داوا دەکات ببێتە پێغەمبەرکیش، بەیە ئەمجارەیان دەڵێت:_

ئای ئەگەر پێغەمبەرێک دەبووم

نە مردووم زیندوو دەکردەوە

نە دەچووم بە ئاسمان

زیندانەکانی زەویم دەکرد بە ئاو

ئەم شاعیرە دایەوەت ببتە پەغەمبەرکی جیاواز، کە هاوشێوەی پەغەمبەرکانی دیکەی خودا، ئیسراو میعراج نەکات و مردووش زیندوو نەکاتەوە، بەڵکو تەدەکشە بۆ ئازادی و سەربەستی کەسەکان لە سەرتاسەری دونیا. پەیامی لەتیف لەو شیعرەیدا، پەیامکی مرۆیی، سیاسی، ئەخلاقی گەورەیە و سنووری جیهان دەبڕێت و ئاراستەی هەموو زیندانییەکانی دنیا دەکرێت. گوتارەکە، هیچ ئایدەلۆژیایەکی سوونەتی و ئایینی نییە و بگرە سنوورەکانیشی بڕیوە، چونکە داوا دەکات تاجی خوایەتی لە سەر بنێن، بۆ ئەوەی سێ لەو هەموو لەکەوتە ئایینی و نەریتی و داخراو و دواکەوتووانە بکاتەوە، کە بۆ هەی شیعرەکی لەو شێوەیە دەنێنە ئاراوە. کەچی ئەم شاعیرە، دوای چەساڵ زیاتر، باسی ئەوە دەکات خوامان خۆشبووەت و کەعبە بتە لامان، واتا بانگەشەی بۆ ئیسلامیکردنی کەمەگەی کوردی دەکات و بوارێك بۆ ئایین و ئایدیای جیاواز ناهێڵتەوە. شتێك کە بۆ من هەمیشە جێی سەرنجە لای شاعیرانی کورد، ئەوەیە، کە بۆ تەمەن دادچن، دەگەڕێنەوە لای خوا و دەست بۆ خوا پەرستی دەکەن، وەك ئەوەی پێشتر خوا نەبووبێت ! مەگەر ئەو کەعبە و خوایەی لەتیف هەمەت ئێستا باسیان دەکات، هەمان ئەو کەعبە و خوایە نین کە ئالنگاری کردوون؟ شاعیری کورد لە بری ئەوەی کە توانای شیعری نەما سەرقاڵی نووسینەوەی بیرەوەرییەکانی بێت، بە داخەوە دێت ئەو ئەزموونە جوان و داهێنەرە شیعرییەی پێشتر هەیبووە، بە شیعری کرچ و کاڵ و لاواز ناشیرینی دەکات، یان لە بەردەوامی نەبوونی جیهانبینی تازەی شیعریی، دەکەوێتە خولانەوە بەدەوری وشە. جەمال غەمبار، لە شیعرێکیدا کە لە دوایین کەمەی شیعریدا، هەیە، بە هەمان شێوەی لەتیف هەمەت، دەبێتە هەگەی ئەقڵەکی سڵەفی و دوای ئەزموونکی درێژ لە نووسینی دیان شیعری جوان و ناوازە، بە داخەوە دێت، هاوشێوەی لەتیف هەمەت، بانگەشەی ئەوە دەکات، کە دەبە بچینە مەککە، بۆیە دەڵێت:_

هەتا ساڵی ئابردووش
من وام دەزانی تەش جارە لە جاران..
زیارەتی مەککەت کردووە
ئیتر لەوە بوویت بە شاعیر (4)

غەمبار لەردا، بە شاعیربوون، وەك سرووشکی زەر پەنهان، شاراوە، نادیارو جوان، دەبەستێتەوە بە ئوکنەکانی ئیسلام و بەوای وایە ئەوەی نەچێتە حەج نابێتە شاعیر! یان بە قەولی ئەو ئەوەی ئەژێك لە ئەژان، ئەیەکی کەوتبێتە مەککە، ئەوا بووە بە شاعیر! بگومان دەبە بزانین شیعر، سنوورکی نییە بە تەماکردن، وەناکردن و جیهانبینی شیعرییانە لای شاعیر، بەو مانایەی جەوهەری شیعر، لادانی زمانە و بە

شیعرکردنی شتەکان، بەشەکە لە کردەی شیعریی و دنیابینی شیعرییانەی شاعیر، بەڵام کاتە ئایکۆنێك لە شیعردا هەندە زەق دەکرێتەوە، ئەوا دەبە ماناکانی ئەو ئایکۆنە لە زمان و دەربڕیندا دەربخەین. لەو سۆنگەیشەوە مەککە، ئایکۆنەکی ئیسلامییە و تایبەتە بە موسڵمانان، کەعبەی پیرۆزی موسڵمانانی لێیە، حەجکردنیش، یەکێکە لەو فەریزانەی خودا بە سەر موسڵمانداندا ئەرکداری کردووە، بەمەش مەککە، دەبێتە ئایکۆنێکی ئیسلامی دیار، کە هەما بە بیروباوەڕکی ئایینی دیاریکراو دەکات کە ئیسلامە، بەمەش تەنها ئەوانەی موسڵمانن، بەیان هەیە و خودا ئەرکداری کردووە بە سەریان کە هەر دەبە بچنە حەج و پێویستدییان بە حەجەوە هەبێت. کەچی غەمبار، بە ئەوەی ئەو جیاوازییە ئایینی، مرۆیی، شوناسە نەتەوەیی و کەسیانەی لە بەر چاو بێت، بە زمانێکی گشتی و گۆ دەدوێت و بانگەشەی ئەوە دەکات، کە هەر کەسێك جارێك لە جاران ڕەی بکەوێتە مەککە، ئەوا دەبە بە شاعیر. واتا ناڕاستەوخۆ بانگەشە بە ئەو گوتارە ئیسلامی و سەلەفییە دەکات کە لە ئیسلامدا هەوڵی یەك ڕەنگردنی هەموومانی تێدا دەدرێت. ئەم شاعیرە، شاعیربوون بە بەرهەمی خۆنەوە، سرووش و دنیابینی شیعرییانە، ئیلهام و هەست و بەرکەوتنی شیعرییانە نابینێت، بەڵکو بە بەرهەمی چوونە حەجی دەبینێت ! بەیشە لە ڕوانگەی ئەو، ئەوەی دەیەوێت ببێتە شاعیر، پێویست ناکا هیچ کام لەمانە بکات، بەڵکو هەر سەرێك بە مەککەدا بکات، ئیدی دەبێتە شاعیر و شیعری وەك باران بە سەر دەبارێت. بەگومان مرۆڤی موسڵمان، مرۆڤێکە پابەند بە بنەما ئاینییەکان، ئەو ناتوانێت لەو هزرە ئاینییە دەرچێت، کە وەك بیرو باوەڕ هەڵگرێتی و دەیکاتە نەخشە ڕێگەیەك بۆ ژیانی خۆی، بۆیە هەمیشە دژو ناکۆك دەکەوێتەوە لەگەڵ ئەو نەڕم و کردارانەی لەگەڵ ئایین نایانەوێ، بگرە دژیشیان دەوەستێتەوە. بۆ بەوابوون بەو بنەما ئاینییانە، مرۆڤی موسڵمان، نابێتە موسڵمانێکی ڕاستەقینە و بەوادارێکی تەواو، بۆیە نەك دەبێت بەوای بەو بنەمایانە هەبێت، بەڵکو دەبە بە پیرۆزیشیان بزانێت و بڕگریان لە بکات و بیانپارێزێت. تاکو بە هزر و کردەوە، پابەندیەتی خۆی بە ئەو ئەقڵە ئایینگرایە دەربڕێت. غەمباری شاعیر، دوای ئەوەی دەیەوێت هەموومان بنەرێتە مەککە بە ئەوەی ببینە شاعیر، ئەمجارەیان وەك موسڵمانەك ئەو مرۆڤانەشی کە وەك ئەو بیر ناکەنەوە، ڕەت دەکاتەوە و بە توانج و گاڵتە پێکردنەوە باسیان دەکات، بۆیە ئەمجارەیان دەڵێت:_

جوانترین شیعر لە سەر خۆشیدا نەبە نانووسرێ
دڕێکی چەند گۆڕەبوو..
خۆیاڕکی چەند پووچ بوو (5)

هەبەتە مرۆڤی مەست، وەك ئاوەی ئاوی لە نەو ئەمدا وەنا دەكرێ، مرۆڤەكە لە دڕاوی ئاو پیرۆزییە ئاینییانەی كە موسڵمانان هەیانەتیان. مەی خواردنەوە بە دڵی قورئان، حەڕامكراوە و مەیخۆر لە تاوانینی كەمەڵگای ئەمدا كە موسڵمانین، كەسێكی ناقۆلا، ناشیرین و بۆزراو و زەت كڕاوەیە و هەمیشە سڕخۆشكان، بە بۆڵا و بە ژیان و ناو وناسنامە دەبینن و فەتیان دەدەنە دڕاوی بازنە كەمایەتییەكە و بگرە خۆزانكەشی لە خەی ناگرن. ئیدی كەسكیش، بانگەشەی چوونە مەككە بە هەمووان بكات، چۆن دەبێت مەیخۆرەكانی بۆلاوە جوان بن؟! یان حاڵەتی سڕخۆشی بە ئاسایی وەربگرێت؟! لەو سەنگەیشەوە ئەم شاعیرە، دوای ئاوەی وەك نەردەیەكی ئاو كەمپانیایانەی خەڵكی دەنێرنە حەج و عەمرە دەردەكەوێت، ئیدی ئەمجارەیان گاڵتە بەو شیعرانە كە لە سڕوبەندی مەستیەتی مرۆڤەكان كە جوانترین، پاكترین، بە زیانترین ساتن دەكات و ئاو شیعرانەی لە مەستیدا نووسراون، بە دڕێكی گەورە و پووچ ناو دەبات. ئەم ئاقڵە سڵەفی و ئاینییە بە ئەستا كار ناكات، بە ژیانی دنیا ناژیت، نایەوێت جوانییەكانی ئەستای ژیانی هەبەت و ببینێت، بەڵكو بە ژیانی قیامەت، ڕۆژی حەشر و ئاخیرەت دڕێت و توشووە كە دەكاتە وە، لەو سەنگەیشەوە جەمال غەمبار، دوای ئاوەی دەبێتە بانگەشەكارەكی ئاینی و دەیەوێت وەك لەتیف هەمەت بچینە مەككە و حەج، پاشانیش گاڵتە بە مەستی مرۆڤەكان دەكات، ئەمجارەیان پەیامی ووونی خەیمان كە لە پەنا و ئاخیرەت دڕێت بە دەردەخات و بە تاسەوە دەڵێت:_

دەبە بە قیامەت بەم
هەتا من دەگەم
كورسیەكی بە دەنگم بە هەگەن
نەبادا جێ نەمێنێ ! (6)

لەم وەنێ شیعریەدا، ئیدی ئەم شاعیرە، بە تەواوەتی پەیام و جیهانبینی سڵەفیانەی خەی دەردەخات و بە شاوەیەكی ئاینیانە دوای ئاوەی دەچێتە مەككە، پاشان مەی خەرەكان ڕەت دەكاتەوە و ساتەكانی مەستی بە درێ ناو دەبات، ئیدی نزای ئاوەی دەكات خودا لە قیامەت لەگەڵ موسڵمانانی پاك و زاهید، دایبەزێت و كورسیەكی بە هەگەرن، نەبادا جێی ئاو نەمێنێتەوە. ئەمەش هەمان ئاو خۆن و خۆزگەیە كە سڵەفییە دینییەكان، خۆنی پاوە دەبینن و ئاواتیانە خوا لە ڕۆژی دوایی بیانڕێتە بەهەشت و بە تاوان و گوناهەكانی ئاوان نەكات. ئەم دوو نموونە شیعرییەی ئەم دوو شاعیرە دیارەی ئەم، دوو نموونەن لە نەمانی خۆن و جیهانبینی شیعرییانەی تازە و خولانەوە

بە دەوری وشەدا بگومان هەر شتەکیش خولایەوە، ئەوا دەسوت و هیچ بەها و هێز و داهێنانکی تێدا نامێنێت و ئەپدێیت نابێتەوە !

سەرچاوە و پەراوێزەکان:

1_ ئەدەب و هونەری کوردستانی نوێ، ژمارەی یەکەم، 20/9/2024.
2_ ئەو هەنراوەی تەواو دەبێ و تەواو نابێ، کەمال شیعر، لەتیف هەلمەت، سالی چاپ 1979 3ئەو هەنراوەی تەواو دەبێ و تەواو نابێ، کەمال شیعر، لەتیف هەلمەت، سالی چاپ 1979. 4 ژیان جوانتر دەبوو تا لەرێ بایت، کەمال شیعر، بلاوکراوەی مەخمك، زنجیرە 130،سالی چاپ _ 2024، ل 14.
5_ ژیان جوانتر جەبوو تا لەرێ بایت، کەمال شیعر، بلاوکراوەی مەخمك، زنجیرە 130،سالی چاپ _ 2024، ل 14.
6_ ژیان جوانتر دەبوو تا لەرێ بایت، کەمال شیعر، بلاوکراوەی مەخمك، زنجیرە 130،سالی چاپ _ 2024، ل 14.

*ئەم بابەتە لە بانێژی ئەدەب و کولتووری یەکێتی ژنانەی یەکەوت ژمارە 36 ئایاری 2025 بلاوکراوەتەوە.

پێشنیاری چوار خاڵیی شی جینپینگ بۆ ئاشتی لە ناوچەکانی ناوەڕاست.. و/هەڵە حەسەن

لەگەڵ هەڵکشانی زیاتری گرژییەکانی نێوان ئیسرائیل و ئێران، شی جینپینگ، سەرۆکی چین لە میانەی پەیوەندییەکی تەلەفۆنیدا لەگەڵ ڤلادیمیر پوتین، سەرۆکی ڕووسیا، دەستپێشخەرییەکی چوار خاڵی بۆ ئاشتی و چارەسەرکردنی قەیرانی ناوچەکانی ناوەڕاست پێشنیار کرد. کە جەخت لە:

ئاگربەستێکی بەپێلە

پاراستنی هاوڵاتیانی مەدەنی

دیالۆگ و دانوستانی سیاسی

بەهێزکردنی هەوڵە نێودەوڵەتییەکان بۆ ئاشتی

ئەم دەستپێشخەرییە لە ساتێکی ناجێگیردا دێت هەرشەکانی ئیسرائیل

دامەزراوە ئەتەمیەکانی ئێرانی کردە ئامانج، لە کاتێکدا مووشەکەکانی ئێران چەندین پێگەی ئیسرائیلی کردەتە ئامانج. هەردوولا بەنیەتی تەسەندنەوەیان داوە و مەترسیەکانی قەیرانەکە لە ژێر کنترۆڵدا دەرچوون

دەستپێشخەری چوار خاڵیەکەی شی جینپینگ

ئاگربەستی دەستبەجێ
دەبێت هەموو لایەنە پەیوەندیدارەکان دەستبەجێ دوژمنایەتیەکان بوەستێنن. ئاگربەست بە پەلەترین ئەولەویەتێ بە هێگریکردن لە پەرەسەندنی زیاتر و لەدەستدانی ژیان.

پاراستنی هاوڵاتیانی مەدەنی
سەلامەتی و خۆشگوزەرانی هاوڵاتیانی مەدەنی بێتاوان دەبێت بە هەر نرخێک بێت پشتڕاست بکرێتەوە. پێویستە هەموو لایەک بە تووندی پابەندی یاسا مرۆییە نێودەوڵەتیەکان بن و خۆیان لە بەئامانجگرتنی ژێرخانی مەدەنی بپارێزن.

گفتوگۆ و دانوستان
دیالۆگی سیاسی و دانوستانی دیپلۆماسی تاکە هێگای بنەڕەتی و بەردەوامن بۆ چارەسەرکردنی ناکۆکیەکان. کردەوە سەربازیەکان ناتوانن ئاشتیەکی هەمیشەیی بهێنن.

بەهێزکردنی هەوڵە نێودەوڵەتیەکان
کۆمەگەی نێودەوڵەتی- بە تایبەتی ئەو وڵاتانەی کە کاریگەریان لەسەر لایەنەکانی ململانێ هەیە- دەبێت پشکۆ کاربکەن بۆ پشخستنی کۆمکردنەوەی پەرەسەندن و یارمەتی گەلانەوەی ناوچەکە بۆ ئاشتی و سەقامگیری لە هێگەی هەوڵە هاوئاهەنگەکانی ئاشتیسازیەوە.

هەڵوێستی چین

پشنیارە چوار خاڵیەکەی شی جینپینگ هەم پێداویستیە دەستبەجێیەکان و هەم ئاشتی درێژخایەن دەکاتە ئامانج،نوێندگیری چین لە ئاشتەوایی سعودیە و ئێران و دانوستانەکانی یەکێتی فەلەستین (رەکەوتنی پەکین و جاڕنامەی پەکین) هێڵی بڵایەن و متمانەپەکراوی چین دەسەلمێنێت،چین پێی وایە ئاشتی لە هێژەهەڵاتی ناوەڕاستدا بە ئاشتی جیهانی پێویستە و داوای لە زلهێزەکان دەکات- بەتایبەتی ئەمریکا- بەرپرسیارانە مامەڵە بکەن.
قەیرانی ئێستای هێژەهەڵاتی ناوەڕاست زەر لە بازنەی ململانێیەکی

ئاسایی تەپەیو. هاوکات، ئەمریکا وەک زلهێزێکی گەورە کە کاریگەری تایبەتی بەسەر ئیسرائیلدا هەیە، هێرشکی بنیاتنەری نگێاو. بەکو بەردەوام بووە لە خۆشکردنی بەسەی ئاگرکە، تەنانەت ئاماژەیە بە ئامادەیی "ئاستەوخۆ بۆشداریکردن"، ئەمەش بە شێوەیکی جددی چاوەڕوانییەکانی کەمەگەی نێودەوڵەتی بە کەمکردنەوەی قەیرانەکە تێکدەدات. لەگەڵ ئەوەی ئێستا ململانێکان گەیشتوونەتە ئاستێک کە، پەنجەرەی دەرفەتەکان لەادەبەدەر تەسکە.
کاتێک دەخەکە لە ژێر کۆنترۆڵ دەرچوو، زۆر قورستر دەبێت هێرشەوی خۆی پێچەوانە بکاتەوە. لەم کاتە گرنگەدا، چین پێشنیارێکی گشتگیر و پێشبینیکراوی خستەتە ڕوو – پێشنیارێک کە هەم پێداویستییە دەستبەجێیەکان و هەم چارەسەری درێژخایەن دەگرێتەوە. لە نێو زلهێزە گەورەکاندا، چین یەکەم وڵاتە کە ئەو کارە دەکات و هەستێکی بەهێزی بەرپرسیارێتی نیشان دەدات
پێشنیاری چوار خاڵی زۆر ئامانجدارە و باس لە ناوەڕۆکی پرسە هەنووکەییەکان دەکات. داوا لە لایەنە تووشگلاوەکانی ململانێ و بە تایبەت ئیسرائیل دەکات بە زووترین کات ئێپراسیۆنە سەربازیەکان ڕابگرن، بە ئەوەی خەیان لە زیان بە خەڵکی سڤیلی بێتاوان بپارێزن، بە تووندی پاڵپشتی چارەسەری سیاسی بە پرسی ئێتەمی ئێران بکەن و داوا لە کەمەگەی نێودەوڵەتی و بەتایبەت وڵاتانی گەورە کە کاریگەری تایبەتیان لەسەر لایەنەکانی ململانێ هەیە، هەوڵ بدەن بە ساردکردنەوەی دەخەکە. ئەمانە هەموویان خاڵە سەرەکییەکانن کە دەتوانرێت گەڵاڵەی بەرچاو لە ژێر بارودۆخی ئێستادا ڕووبدات.
پێشنیاری چوار خاڵی چارەسەرە بنەڕەتییەکانی قەیرانەکە دەستنیشان دەکات و هێگا کاریگەرەکانی کەمکردنەوەی ململانێکانیش دەخاتە ڕوو. گرنگی بە ئاشتی و ئاسایشی بەکەمەوە دەدات و لە هەمان کاتدا ڕێزم و دادپەروەری نێودەوڵەتی دەپارێزێت. هێنگدانەوەی هێرشەنگاندنی وردی چینێ بە دەخەکە و هاوتەریبە لەگەڵ بانگەوازە بەربڵاوەکانی کەمەگەی نێودەوڵەتی. ئەم چوارچێوەیەکی گشتگیرە بە چارەسەرکردنی قەیرانەکان کە هەم دەتوانرێت جێبەجێ بکرێت و هەم دەتوانرێت کاری لەسەر بکرێت، بارودۆخی هێژەماتی ناوەڕاست ئەوە پشتڕاست دەکاتەوە کە جیهان چووەتە ناو "قۆناغێکی نوێی گۆڕاو و گەڵاڵانکاری" و "پێشنیارە چوار خاڵییەکە" گوزارشت لە دیدگای ئەمنی بەردەوامی چین دەکات. لە ململانێی ڕووسیا و ئۆکراینەوە تا پرسی ئیسرائیل و فەلەستین و ئیسرائیل و ئێران.

و/هێرش حەسەن

پشنیاری چوار خاڵیی شی جینپینگ بۆ چارەسەرکردنی قەیرانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست
https://www.globaltimes.cn/page/202506/1336566.shtml

دەسەڵاتکی دیکتاتۆریی مەزهەبی لە کەمەگای نەودەوەتیدا!.. عەبدولڕەحمان گۆورکی

ئێران لە یەکێک لە هەستیارترین و چارەنووسسازترین ساتکانی مێژووی هاوچەرخی خۆیدایە. ڕژێمی مەزهەبیی ئێران بە تایبەت لەم ساڵانەی دواییدا زیاتر لە جاران ڕووی ڕاستقینەی خۆی دەرخست. ئەم دەسەڵاتە کە هەر لە سەرەتاوە لەسەر بنەمای سەرکوت و شەڕخوازی و هەناردەکردنی تیرۆر و بناژەخوازیی مەزهەبی و نکۆڵی لە هەر جۆرە ئازادی و مافێکی مرۆڤ دامەزرا، ئێستا بە چڕیەکی زیاترەوە درێژە بەو سیاسەتانەی دەدات. چونکە لە لاوازترین خاڵی تەمەنیدایە و زیاتر لە جاران هەست بە مەترسی لەناوچوون دەکات.
ڕژێمی ویلایەتی فەقیهی بە مانەوەی خۆی پەنای بە دوو کەرەستەی سەرەکی بردووە: شەڕخوازی لە دەرەوەی وڵات و سەرکوتکردن لە ناوخۆدا. شەڕ لە فەرهەنگی ڕژێمدا بە واتای هەناردەکردنی بناژەخوازی، تیرۆر، بەردومان، دەستوەردانی ئاشکرا و شاراوە لە کاروباری وڵاتانیتر و پشتیوانیکردنی هێزە بە وەکالەتکانی وەک حزبوڵا لە لوبنان، حوسییەکان لە یەمەن، هێزەکانی حەشدی شەعبی لە عێراق و میلیشیا بەکرێگیراوەکان لە سوریا. ئەم پشتیوانیکردنانە بە سەرچاوەی دارایی خەڵکی ئێران دابین دەکرێن. واتا هەمان خەڵک کە لە ژێر دەسەڵاتی ئاخوندان لە هەژاری و گرانیی نرخ و بێکاری و سەرکوتکردندا دەژین.
لە لایەکیترەوە سەرکوتکردن لە ناوخۆی ئێراندا بە تەواوی هێزەوە بەردەوامە. دەستگیرکردنی بەکەمەڵ، ئێشکەنجەدان، لەسێدارەدانی دەرەوەی یاسا، سەرکوتکردنی نەتەوایەتییە جیاوازییەکان، سانسەرکردنی میدیاکان و سەرکوتکردنی ژنان و کەمینەکان و چالاکانی مەدەنی تەنها چەند ڕاستییەکن. بەڵام لایەنکی کەمتر دەرکەوتوو لەم

سەرکوتکردنەدا، ئەپەراسیۆنە ڕەوانی و پەوپاگەندەییەکان و بە شێوەیەکی نوێ بەردەوامن. ئەم ڕژێمە بە تایبەتی (ئەنجوومەنی نیشتمانیی موقاومەتی ئێران)ەوە. ڕژێم هەوڵ دەدات وەنەی نێوخۆیی ڕاستەقینەی خۆی لە بیروڕای گشتیدا، لە ڕێگەی بوختان و درۆ و پەوپاگەندەی ژەهراوی لەکەدار بکات و وەک فیرقە (تائیفی)، تیرۆریستی، یان وابەستە وەنمایان بکات بە ئەوەی شەرعییەتی موقاومەتی ئێران لەکەدار بکات.

ئەمە لە کاتێکدایە کە هەر ئەم ڕژێمە و میدیاکانی و تەنانەت کرێگرتە نفوزییەکانی ئەم ڕژێمە لە ناو میدیاکانی دەرەوەی وڵات، ئێران وەک وڵاتێکی (ئەمن و ئارام و سەقامگیر و بەهێز و دیموکراتیک) دەناسێنن. نواندنێکە تەواو درۆزنانە. لە ئێرانی ئەمڕۆدا نەک هەر دادپەروەری و ئازادی و ئاسایش بوونی نییە، بەڵکو یەکێکە لە مەترسیدارترین وڵات بە هاووڵاتییانی ناڕازی و ڕۆژنامەنووسان و ژنان و چالاکانی مافی مرۆڤ.

سەرەڕای هەموو ئەو گوشارانە، خەڵکی ئێران هەرگیز تەسلیم نەبوون و نابن. ڕاپەڕینە بەربڵاوەکانی ساڵی ٢٠٠٩، ٢٠١٧، ٢٠١٩، ٢٠٢٢ بەڵگەی ڕوونی ئیرادەی گەلە بە گۆڕینی چارەنووسی خۆیان و ڕووخاندنی دیکتاتۆریەت. ئەوەی لە هەموو شتێک زیاتر دەسەڵات دەترسێنێت، ڕێکخستن و بەردەوامیی بەرخۆدانی جەماوەرییە؛ بەرخۆدانێک کە لەلایەن (ئەنجوومەنی نیشتمانیی موقاومەتی ئێران)ەوە ئاماژەی هەڵکراوە و (ناوەندەکانی شۆڕش) لە ناوخۆی وڵات کاکڵە و دڵ و ناوەندیەتی.

لە ئاستی نەودەوڵەتیشدا سیاسەتی سازان لەگەڵ ئەم ڕژێمە گەیشتووەتە بنبەست. سانکشنی دانوستان و دانی ئیمتیاز و ڕێککەوتنی کاتی و بکەردەویی، نەک هەر نەبووەتە هۆی ئەوەی پێش بەو ڕژێمە بگرێت لە پەرەپێدانی پڕۆژە مەترسیدارەکانی و بە تایبەت بەرنامە ئەتۆمییەکەی، بەڵکو دڕفەتی ڕەخساندووە بە ئەم ڕژێمە کە خۆی بەهێز بکات. ئەمڕۆ هیچ پاساوێک بە درێژدان بەم سیاسەتە شکستخواردووە نەماوەتەوە.

جیهانی ئازاد دەبێ هەڵبژاردەیەکی ڕوون و ئاشکرای هەبێت: یان ئەوەتا لە تەنیشت ئەم ڕژێمە بوەستێت، کە سەرچاوەی ناسەقامگیری و بانکدارێکی جیهانیی تیرۆریزم بێت و، بەرەوپێشبردنی بناژەخوازی و پێشێلکاریی گەورەی مافەکانی مرۆڤ بکات، یان لە تەنیشت خەڵک و بەرخۆدانی ئێران بوەستێت، کە داوای ئازادی، دیموکراسی، دادپەروەری کۆمەڵایەتی و پێکەوەژیان لەگەڵ جیهان دەکات.

موقاومەتی ئێران بە بەردەوامی ئاشکراکردنی چالاکییە ناوکییە نهێنییەکانی ڕژێمی مەزهەبیی و، لەوانەش شوێنە نهێنییەکانی

نەتەنز، ئەراک، فەردە، پارچین و ئابادە، رەکی گرینگی لە هەشیارکردنەوەی کەمگای نەودەتیدا هەبووە. لە کاتکدا بەرپرسانی رژەم چەندین جار هەویان داوە بە درە راستیەکان رەت بکەنەوە، ئاشکراکردنکانی موقاومەتی ئەران توانیویەتی ویژدانی جیهانی بەئاگا بهێنتەوە.
کاتی ئەوە هاتووە وەاتانی ئازاد لەبری ئەوەی لەسەر دانوستانی بەئەنجام لەگەڵ ئەم رژەمە و وەهمی چاکسازی کک بن، بە کردەوە پشتیوانی بکەن لە خەک و موقاومەتی ئەران. ناوزەدکردنی سوپای پاسداران وک گرووپکی تیرەریستی، داننان بە مافی رەوای موقاومەت بە خەکی ئەران و پشتیوانیکردن لە ئەتەرناتیڤی دیموکراتیکی ئەنجوومەنی نیشتمانیی موقاومەتی ئەران هەنگاوی جەوهەریە و پەویستە بە ئاراستەیکی دروستدا.
جیهان بە بە رژەمی مەزهەبیی ئەران، جیهانکی سەلامەتتر و ئارامتر و مرۆڤدۆستانەتر. ئەرانکی ئازاد، سکەلار، دیموکرات و ئاوەدان، نک تەنیا خواستی خەکی ئەران، بەکو خواستی ناخی زەرەک لە گەلانی ئازادە لە سەرانسەری جیهاندا. خواستک کە بە رووونی لە پلاتفەرمی خانمی (مریەم رەجەوی)دا هاتووە.
بەڕ سبەی ئەران ئازاد دەبەت؛ ئەمە بەڵنکە کە خەک و مەژوو و موقاومەت گەرەنتی دەکەن.

عەبدولڕەحمان گەورکی، نووسەر و شرۆڤکاری سیاسی

پەراوێزی یازدەمینی تەکست.. نەژاد عزیز سورمێ

لە پەیوەستبوون و ڕووونی و بەهرەگیریدا، خەیاڵ ناکەم بە مرۆڤ شتێك هەبێت جێگای کتێب بگرێتەوە.. کتێب هەمیشە، سەرەتای ئەوەی سەرچاوەی هەموو ئەو ڕووبار و جۆبارانەیە و بووە مەودای تێگەیشتنمان بەرهەمتر و بینایییمان دووربینتر و ئاوێنەی بیرکردنەوەمان گەشتر دەکا ، ئاودەنگیی تەنیایی و پەنا و سەبووریی بە پەنایانیشە..
شارستانییەت یەکێك لە سیما هەرە دیارەکانی کتێبە لە

سەمەریەکانەوە بگرە کە بناغەی نووسین و فێربوونیان دانا تا ئەمڕۆ کتێب لەباوەشی بنیاتنەرانیدا، ئەو ڕوانگەیە بووە مرۆڤ خۆی و دەوروبەری پێ ناسیوە.
میللەتانی زیندوو، ئەو میللەتانەن، پرسەی خوێندنەوەیان لەناودا دەبێ بەخووی ڕۆژانە.. لەوەڕا دەزگا پەیوەندارەکان، لە سەریانە هەوڵ بدەن بەهای کتێب بگەیێننەوە دڵخی جارانی، ئەو جارانەی کتێب لە ڕۆژگارە بەترس و هەشەکاندا،
ببوو بە دیواری ئومێد و ئاسوودەیی پشتمان پێدابوو..
دەخوازێ پرۆژەیەکمان بەو ئاراستەیە هەبێت و ئیتر لە کاری لابەلایی بێ نەخشە و پلان هەوڵ بدەین بۆینە دەرەوە کە لەگەڵ گیان و کەشوهەوای سەردەمدا نایەتەوە ئەگەر ڕاست بکەین لە خەمی دواڕۆژی خۆماندابین، بەنموونە ئێمە وەزارەتکمان هەیە بەناوی (وەزارەتی ڕۆشنبیری) ئەو وەزارەتە دەتوانێ وەك هەنگاوی یەکەم پرۆژەی 1000 کتێبی کوردی لە بوارە جیاجیا و پێویستەکاندا ڕابگەیێنێ، تا دەزگا و دامەزراوی دیکەش چاوی لێبکەن.

لەو مەیدانانەی ئەمڕۆ کتێبخانەی کوردی پێویستی پێیان هەیە..
بە نموونە لەم تەوەرانەی خوارەوە کێ بکرێنەوە، کە هەر تەوەرەیەك ژمارەی کتێبەکانی دیاری بکرێ:
- تەوەری وەرگێڕان
- تەوەری مێژووی کورد و کوردستان.
- تەوەری ئەدەب و هونەر و ڕۆژنامەنووسیی.
- تەوەری کتێبی منداڵان.
- تەوەری زانیاریی گشتی.

لەگەڵ دەستپێکردنی ئەم پرۆژەیەش مانگنامەیەکی کولتووری گشتیی سەر بەهەمان پرۆژە بڵاوبکرێتەوە و بایەخ بەم سەرە قەڵەمانە بدا..

- مەسەلە پەیوەندارەکان بەدیراسەتکردنی ژیانی وەرگێڕان بە کوردی.
- چەند تەوەرێکی دیکەی پەیوەنددار بە:
  - شانۆی کوردی.
  - سینەمای کوردی.
  - میدیای کوردی بە هەموو چەشنەکانییەوە .
  - هونەری شێوەکاریی کوردی.
- لێکۆڵینەوە لەبارەی کەلەپوور و ئەفسانە.
- لێکۆڵینەوە لەبارەی فەلسەفە.

- لێکۆڵینەوە لەبارەی ئارکیۆلۆژیا و دیرۆکناسی.
- چەند تەوەرێك لەبارەی:

تاقیکردنەوەی ژاپۆن بەگشتی و وڵاتانی هاوشێوەی ژاپۆن، کە سیما و هێنگڤۆژی ناوازە و تایبەتییان لە پرسەی هەستانەوەدا هەبووە.

- سەدەی بیست و یەکەم بە هەموو هێهەندە پێشڤەبۆ و پاشڤەبۆەکانییەوە.
- جیهانایەتی و سیستەمی نوێی دنیا.
- کولتووری نەنووسراوەی کورد،

کە ئەوە کاری جددی پێویستە و ئەوەی تا ئێستا کراوە لە هەوڵی تاکە کەسی تێنەپەڕیوە ، سوێندی هەندێ هەوڵی لابەلا ناخێم کە هەندێ دەزگا کەم و زۆر کردوویانە بە تایبەتی دەزگاکانی چاپ و بڵاو کردنەوە کە ئەوانیش لە ئاستی پێویستی ڕۆژگار و کایەکانی مەعریفە نەبوون کە هەر دوور نەڕۆین لە گەلانی دەرودراوسێ کراوە و دەکرێ.

کەلەپووری نەنووسراوەمان گەنجینەیەکە دەخوازێ کاری لەسەر بکرێ و بنووسرێتەوە و تۆمار بکرێ . نەوەی ئەمڕۆ و سبەی پێ ئاشنا بکرێ متمانە

بە خۆیان بکەن کە ئێمە تەنیا بریتی نین و نەبووین لە کۆمەڵگ ساختمان و بەڕێندەری هەڤتەقیو و …تاد.

ئێمە هیچمان لە میللەتانی دەرودراوسێ کەمتر نییە تا کە بیرمان لە چەندین پرۆژەی لەو چەشنەدا کردەوە ببرێتە خانەی مەحاڵ، ئەگەر ڕێشندێانە و بەتاوی ئینتیمای دڵسۆزانە و بەپێداچوونەوەی هەندێ لەو حیسابات و کیتاباتانەی دەزگا پەیوەندیدارەکانی ئەو نێوانە، بێ پاراستنی لە پەتای گەندەڵی، دڵنیام دەتوانین لە ماوەیەکی پێوانەییدا پرۆژەی لەو چەشنە دەست پێ بکەین کە نەك هەر سیما و چەهرەی نوێمان دەردەخا، هەنگاوەکانیشمان خێراتر و بەرچاویشمان ڕوونتر…

ئاشتیمان پێ باشترە لە شەڕ.. ڕزا شوان

هیچ نەتەوەیەک بە قەی نەتەوەی کورد، ڕقی لە توندوتیژی و لە شەڕ نییە، هیچ کاتێکیش شانگەز و شەڕخواز نەبووینە. هەردەم ئازادیخواز و ئاشتیخواز بووینە. ئەو شانازیەش کە کردوومانە، شەی بەرگری بوونە لە ماناومان و لە پاراستنی کوردستانی نیشتمانی پیرۆزمان. بەرگریکردنیش لە مافەکانمان، مافێکی ڕەوامانە.
داگیرکەرانی کوردستان ئەستاشی لەگەدا بێت، مەدەرترین و کوشندەترین چەکی قەدەغەکراوی نەوودەتیان، لە ژینەسایدکردنی کورد و لە وێرانکردنی کوردستان تاقیکردوونەتەوە و بەکاریان هێناون، تا ئەمەش بە گەلەکەمەیی هەوڵی سینەوەی ناسنامەی نەتەوەیی کورد دەدەن. بەڵام ئەمەی کورد، گەلێکی خەباگر و کەنەدەر و پشوودرێژین، هەموو پیلانە قەزەوەنەکانی داگیرکەرانمان لە گەڵ ناون. درێژە بە خەباتمان دەدەین، تا مافە نەتەوەییەکانمان بەدەستدەهێنین. ئەمەش مافێکی ڕەوای دانپێنراوی هەر گەلێکی ماف زەوتکراو و نیشتمان داگیرکراوە.
دەوترێت: سەد ساڵی گفتوگۆ.. باشترە لە ڕۆژێکی شەڕ. چونکە شەر کردەوەیەکی دەندانەیە، کوشتن و بڕین و خۆنەشتنە، کاولکردنی ئاوەدانی و شارستانییە. شەڕ پشێلکردنی بەها بنەڕەتییە مرۆییەکانە، وەک پیرەزی ژیان و ڕۆزگرتن لە مافەکانی مرۆڤ. شەڕ تەڕ وشک دەسووتێنێت، دەست لە کوشتنی منداڵان و ژنان و پیرانی بەتاوانیش ناپارێزێت. بەزەیی و سۆز و میهرەبانی ویژدان و ڕەوشت و مافەکانی مرۆڤ لە شەردا بوونیان. شەر وێرانکاری و کاولکردن و هەڵتەکاندنی ژێرخانی ئابووریە. شەر دژی ژیان و خۆشگوزەرانییە. شەر ئاشتی و سەقامگیری و ئاسوودەیی و ئارامی و دەنیایی دەخاتە مەترسییەوە. ئازارەکی قووڵی بەئەندازە، بە دەروونی خەڵکی دەگەیەنێت و تووشی ترس و تەقین و دەڵەوکێیان دەکات. شەڕ هەی بێکاری و گرانی و برسێتی و نەخۆشی و دەربەدەری و کێچکردنە.
جەن ئابێت دەڵێت:"شەڕ زانستی کاولکردنە". کوردیش دەڵێت:"شەڕ شەیی بە دودا دێت". ئەوەی شەڕ تەو بکات.. پشیمانی دروننە دەکات. قوربانی و سووتەمەنیی و زەرەرمەندی یەکەمیش لە شەڕکاندا، هەر چینی هەژارانن.

(محەمەد ماغوت) دەڵێت:"کاتێک کە نیشتمان تووشی شەڕ دەبێت، بانگی هەژارکان دەکەن بۆ بەرگریکردن لێی.. کاتێکیش کە شەڕ تەواو دەبێت، بانگی دەوڵەمەندکان دەکەن بۆ ئاوەی لە دابەشکردنی دەستکەوتکانیدا، بەشیان هەبێت".
شەڕ هەرگیز راست نییە. کێشە و گرژی و ناکۆکییەکان، بە تۆندوتیژی و بە هەڕەشە و شەڕ چارەسەر ناکرێن. شەڕ کێشەکان و ناکۆکییەکان فراوانتر و قووڵتر دەکاتەوە. زیاتریش تێشنە دەکات. وەاتانی شەڕکەر، بودجەیەکی زۆبەڵاح بۆ ئامادەکاری سەربازی و بۆ کڕین و دروستکردنی چەکی مەدەرن تەرخان دەکەن. لەوانەیە ببێتە هۆی هەڵاوسان و داووخانی ژێرخانی ئابووریان. ئەگەر بتووێ پارە زەرەی کە لە شەڕدا بە فیڕۆی دەدەن، لە خۆشگوزەرانی و ئاوەدانیی وەاتەکانیان خەرجی بکەن، یەک هەژار و بێکار نامێنێت وەاتەکانیشیان دەکەن بە بەهەشت. ئاشتی و ئاسوودەییش بەرقەرار دەبێت.
بۆیە دانوستانی ئاشتی و گفتگۆ و ڕێگای دیپلۆماسیەت، تەنیا ڕێگایە بۆ ڕێگری لە شەڕ و بۆ چارەسەرکردنی کێشەکان و گرژی و ملمڵانێکان. بێگومان بۆبە ئاشتی، ئاساییش و سەقامگیری و ئارامی و خۆشگوزارانی بوونیان نییە.
جیهانێک بۆبە شەڕ، جیهانێکە کە لە ڕێگای ئاشتی و خۆشویستی و ڕێزگرتن و یەکتری قبووڵکردن و زمانی گوفتووگۆ، کێشە و ناکۆکییەکان چارەسەر دەکات.

ئاشتی نهێنیی سەقامگیری و ئاسوودەیی گەلانە. بناغەی ژیان و پێشکەوتنە. ئاشتی دەروازە و کلیلێکی بنەڕەتییە بۆ ژیانێکی باشتر بۆ هەموو گەلان.
ئاشتیش لە کۆنگرە جیهانییەکاندا، لەدایک نابێت، بەڵکو لە دڵی و لە بیری خەڵکی لەدایک دەبێت. ئاشتی ڕاسەقینەش تەنیا نەبوونی شەڕ و گرژییەکان نییە. بەڵکو بوونی ژینگەیەکی ئازادیی و دادپەروەری و ئاسوودەیی و دڵنیایی کارایە، کە کۆمەڵگەی دینامیکی و خەڵاگر و خۆشگوزەران دروست دەکات. کە تێیدا هەوا و خۆراکانی مرۆڤ زەرتر دەبن. ئاوەدانی و پێشکەوتن و داهێنان بەرقەرار دەبن.
بەداخەوە کە دەوڵەتانی جیهان، وانە و پەندیان لە دووشەڕی جیهانیی کاولکەر و لە چەندین شەڕی ناوچەیی و ناخێیی وەرنەگرتوون. لە دوای جەنگی جیهانیی دووەمەوە، خەیان بە جەنگی جیهانیی سێیەم ئامادەدەکەن.
کە لە شارەزایەکی شەیان پرسی، رات چییە لە بارەی شەڕی جیهانیی

سەیەموە، ئەگەر هەبگیرسێت. لە وەڵامدا وتی:"من هیچ لە بارەی شتی جیهانیی سەیەموە نازانم، بەڵام ئەوە دەبینم، ئەگەر شتی جیهانیی سێیەم هەبگیرسێت، مەگەر شتی جیهانیی چوارەم بە شێوەی بڕد بکرێت". مەبەستی ئەویە ئەگەر شتی جیهانی سێیەم، بکرێت، شتی ئاتۆمی و تیشکی لەزەری و میکرۆبی و کوشندەترین و کاولکەرترین چەک دەبێت. ئەو ئاوەدانی و پێشکەوتنانەی ساڵەها ساڵە بنیاتنراون، دەتوانن لە چەند مانگێکدا، بە تەواوی کاولی بکەن و هیچ بەدەست بێن.
بەجگە لە شتی ئیسرائیل و ڕێکخراوی حەماس، لە ئێستا دوو شتی وەرانکاری نەودەوەتی درێژیان هەیە. شتی ڕووسیا و ئۆکرانیا و شتی ئیسرائیل و ئێران. ئەگەر سەرکردەکانی ئەم وڵاتانە، ژیر بوونایە و دەرئەنجامەکانی شتیان لەبەرچاو بگرتایە، دەیانتوانی لەڕی دانوستان و لەسەر مێزی گفتوگۆ و دیپلۆماسیەتەوە، کێشە و گرژییەکانی نێوانیان، بە ئاشتی چارسەر دەکرد و پەنایان بە شتی و بە کوشتن و وێرانکردن نەدەبرد. گەلەکانیان تووشی کارەساتەکانی شتی نەدەکردن.

شتی سوعبەتکردن یاریکردنی خۆشی نییە، شتکان بە تەقەیەک دەست پێدەکات، بەڵام بە هەزاران تەقەی ناکوژنەوە. شتی و چارەسەری سەربازی. چارەسەرێکی سەرکەوتوو نابێت. کێشەکان زیاتر قووڵ دەکەنەوە، لە دوای ئەوەی کە سەرکردە کەلتق و ملهوڕەکان، بە هەزارا ڕەحمی بێتاوانی هاوڵاتییەکانیان دەکەنە قوربانیی لەخۆبایی و شتخوازییان و وڵاتەکانییشیان کاول دەکەن و پەنجا ساڵیش دەچنە دواوە. ئەوسا بە شەرمەزارییەوە، ناچار دەبن، کە لەسەر مێزی گفتوگۆ دانوستان
بە چارەسەرکردنی کێشەکانیان بکەن. بەڵام لە دوای چی؟ وەکو عەرەب دەڵێت: "بعد خراب البصرة: دوای کاولبوونی بەسرە".
تا ڕێژەک زوتر شتی رابگرن و کۆتایی پێبهێنن، زیانەکان کەمتر دەبن و لە بڕژەوەندیی هەردوو لای شتکرانە.
ڕژێمی ئێرانی هێندە لە خۆیان بایی ببوون، کە هێشتا بە بی ئاتەمیان دروست نەکردووە. نمایشی بازوویان دەکرد و ڕەکێت و درێنیان نمایش دەکرد و هەڕەشەیان لە ئیسرائیل دەکرد، دەیان وت: ئیسرائیل لەسەر نەخشەی جیهان دەسڕینەوە.
چیرۆکی سەرکردەکانی ئێران، وەکو چیرۆکی ئەو ڕوویە لەخۆبایی و فشکەرەیە، کە هەڕەشەی لە ئاژەڵەکان دەکرد و دیوت:"من کە تووڕەبم شڕک دەخەم". کە ئاوەی دایەوە و شڕکی بینی.. دەستی بەلەرزین و وتی:"من جار و بار گووش دەخەم".

بگومان گەلی کوردمان، ئەم شتەی نوان ئیسرائیل و ئیرانی پەخش نییە و لایەنگری هیچ لایەکیان نییە. چونکە گەر زیاتر درێژە بکێشێت و فراوانتر بێت و زیاتر تاشەنە بکات، پیشکی ئاگری شتە باشووری کوردستانیش دەگرێتەوە. ئەمش نەخوازراوە و لە بەرژەوەندیی گەلی کوردمان نییە.

ئەوەی ئەمە حەزی پەدەکەین، روخانی رژیمی ئیرانە، کە سەرسەختانە دوژمنایەتی کوردیان کردووە و دەکەن و هیچ مافێک بە گەلی کوردمان رەوا نابینن. مانگ نییە، کە چەند لاوێکی کورد لە سێدارە نەدەن، بە تووممەتی هەڵبەستراوی بێبنەمای دوور لە راستییەوە. تەنها لەبەر ئەوەی کە کوردن و ئازادیخواز و ئاشتیخوازن. رژیمی ئیرانی دژی ئازادی و ئاشتی و دادپەروەری و مافەکانی گەلی کوردمانە. بۆیە هیواخوازین کە ئەم جەنگە سەریان بخوات. گەلانی ئێران، لە دەندەیی و ستەم و زەردارییی ئەم ئاخوندانەی کەماری سێدارەی ئیسلامی رزگاریان بێت.

ئەمریکا و ئیسرائیل، لە نیازی ئێران لە دروستکردنی بەمبی ئەتۆمی تێگەیشتوون کە هەڕەشەیە بە سەر بەرقەراربوونی ئاشتی و سەقامگیریی رژهەڵاتی ناوەڕاست، بەڵکو بە سەر جیهانیش. بۆیە سوورن لەسەر ئەوەی، دەبێت ئێران دەست لە دروستکردنی بەمبی ئەتۆمی هەڵبگرێت. ئەگینا باجێکی قورسی ملهوڕییان دەدەن. ئەمەش لە کاتێک دایە کە زیاتر لە سەدا شەستی خەڵکی ئێران لەژیر هەژاری و بێکاری و برسێتیدا دەژین. پشکی شەری بودجەی ئێران، بۆ دروستکردنی رۆکێتی بالیستی و بەرهەمهێنانی بەمبی ئەتۆمی بەکاردەهێنن، بە نهێنی لەژێر زەویدا، دوور لە چاودێریی چاودێرانی نەوەوەتیی وزەی ئەتۆمی، لە دروستکردنی بەمبی ئەتۆمی زۆر نزیک بوونەتەوە. لەوانەیە لە داهاتوویەکی کورتدا، ئەم کێشەیە
بە دانوستان و بە گفتوگۆیان بە شێوەیەکلایی بکرێتەوە و بە لایەکدا بکەوێت.

ترەمپ مەهەتی دوو هەفتەی بە ئێران داوە، کە خۆی یەکلایی بکاتەوە، یان دەست لە هەڵگرتنی پیتاندنی یۆرانیەم و دروستکردنی بەمبی ئەتۆمی هەڵبگرێت، یان رووبەڕووی هێشکی سەربازی ببێتەوە. ئەگەر یەکەمیان قبوول نەکات. من پەموایە لەبەر هەنەدەک هۆکار ئەمریکا راستەوخۆ شتەی ئێران نەکات. بەڵام سزایەکی زیاتر بخاتە سەر ئێران و هاوکارییەکی زیاتری ئیسرائیل بکات. لەو باوەڕەشدام ئەم شتە زۆر درێژە ناکێشت و بەم زووانە رایدەگرن.

شەڕی ئیسرائیل بەسەر ئێران و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، دەبێ بوەستێ.. بەیاننامەی هێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق

فڕۆکە جەنگیەکانی ئیسرائیل بەربەیانی ڕۆژی هەینی (١٣)ی حوزەیرانی (٢٠٢٥) بە چەند هێرشێکی ئاسمانی یەک لە دوای یەک، شوێنە سەربازیەکان و دامەزراوەکانی پایوەست بە پڕۆگرامی ئەتۆمی ئێرانیان کردە ئامانج، لە چەند شارێکی ئاو وەتە.
ئەم هێرشانە، فەرماندە سەربازیەکان و فەرماندە باڵاکانی "سوپای پاسدارانی شۆڕش"ی ئیسلامیشیان کردە ئامانج و چەندین کەسیان لە کوژران، لەگەڵ کوشتنی چەندین ژنانی ئەتۆمی و دەیان کەسی مەدەنی، وە بریندار بوونی سەدان کەسی تریش. لە وەڵامدا، هێزەکانی ڕژێمی ئێران چەند شار و پێگەی سەربازیان لەناو ئیسرائیلدا بەردومان کرد.
ئاوگۆڕی هێرشی مووشەکی و ئاسمانی نێوان ئەم دوو ڕژێمە بە سەر شوێنە سەربازی و مەدەنیەکان تائێستاش هەر بەردەوامە، وە ئەمەش کارەساتی فراوانی بەدوای خۆیدا هێناوە بە دانیشتوانی ئێران و ناوچەکە، و هەڕەشەی ئۆگری هەڵگیرسانی شەڕێکی هەرەمیشی هێناوەتە ئاراوە کە زۆرێک دیکەش تیایدا بەشداربن.
بەم شێوەیە، ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست جارێکی تر بۆتە گۆڕەپانێک بۆ شەڕە تاوانکاریەکانی ئەمریکا و ئیسرائیل کە لە سەرەتای نەوەدەکانی سەدەی ڕابردووەوە بەردەوامە، وە جارێکی تر جەماوەری ناوچەکە بە کاتێکی نەزانراو ڕووبەووی ئایندەیەکی نادیار و کارەساتبار بوونەتەوە لەسەر دەستی ئەم دوو دەوڵەتە ئیمپریالیست و تیرۆریستە و شەڕی ئێستایان لەدژی ڕژێمی ئیستیبدادی و تیرۆریستی فەرمانڕەوای ئیسلامی ئێران.
"جەنگ بەردەوامی سیاسەتە بە ئامرازێکی تر"، ئەم تێوانینە زانستییەی کە کۆمۆنیستەکان و مارکسیستەکان لە هەڵسەنگاندنی

شۆڕشی دژی کۆماری ئیسلامی ئێران.
ئەم شۆڕشی ئێستا پەیوەندییەکی تۆندوتۆڵی هەیە بە سیاسەت و ستراتیژی بەرژوا ئیمپریالیستی ئەمریکا و ئیسرائیل و هاوپەیمانە ئیمپریالیستەکانی ڕۆژاوایانەوە بەرامبەر بە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کە بە سی و پێنج ساڵ درێژی هەیە. ئەم ستراتیژە لە دوای شۆڕشی (١٩٩١) بە سەر عێراق و گەمارۆدانی ئابووری بە ماوەی (١٣) ساڵ و داگیرکردنی ئەم وڵاتە لە ساڵی (٢٠٠٣)دا، جێبەجێکراوە، وە بووە هۆی دامەزراندنی ڕژێمێکی کۆنەپەرستانەی ئیسلامی و ناسیۆنالیستی لە عێراقدا.
ئەم شۆڕشی ئێستاش بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ و بە دیاریکراوی درێژکراوەی سیاسەت و ستراتیژی ئیسرائیل و ئەمریکایە بە گەیشتن بە ئامانجە فراوانخوازییەکانی ئیسرائیل بە بنیاتنانی "ئیسرائیلی گەورە"، وە بە "سیستمی نوێی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست" بە گۆڕەی بەرژەوەندییە جیۆپۆلەتیکییەکانیان لە داگیرکردن و کۆلەکردنی جەماوەری ناوچەکە.
ئەم سیاسەت و ستراتیژەی کە نوقمی تاوانکارییە، وە لە لایەن بەرژوا ئیمپریالیست و تاقمە فەرمانڕەواکانی لە ئیسرائیل و ئەمریکا پەیڕەوی دەکرێت، شتێکی نەهێناوەتە ئاراوە جگە لە داووخانی ئابووری و نەهامەتی و وێرانکردنی ژێرخانی مادەنی کۆمەڵگا لە عێراق و وڵاتانی تری ناوچەکە، وە شتێکی نەهێناوەتە ئاراوە جگە لە داسەپاندنی پاشکۆیەتی ماددی و مەعنەوی بەسەر ئەم وڵاتانە و ئادەستکردنی چارەنووسی جەماوەرەکانیان بە ژێر دەستی کۆنەپەرستترین و گەندەڵترین و سەرکوتگەرترین هێزی بەرژوازیی ئایینی و ناسیونالیستی و تائیفی؛ ئەو هێزانەی کە سەرکوتی چینی کرێکار و بزووتنەوە کۆمۆنیستی و ئازادیخوازەکان دەکەن، ژنان کۆیلە دەکەن، گەنجان سەرکوت دەکەن و ئازادی و ئاواتەکانیان بە ژیانێکی باشتر دەخنکێنن.
مانای کرداری ئەم سیاسەتەی لە پشت هەرشەکانی ئێستای ئیسرائیل بە سەر ئێران وەستاوە، هەموو ڕۆژێک لە لایەن جیهانەوە، لە جینۆسایدکردن لە کارتی غەززە و کۆمکوژییە بەردەوامەکانی کۆنارەی ڕۆژاوا دەبینرێت و هەستی پێدەکرێت، وە لە لکاندنی زەرەملەی بەشێک لە فەلەستین و لوبنان و سوریا بە ئیسرائیل و پاپشتیکردنی تیرۆریستانی جەراوجۆری ئیسلامی لە ناوخۆی سوریا و لە هەر شوێنێک کە بەرژەوەندییەکانیان پێویستی پێ بێت دەبینرێت، ئەمە و مانای کرداری ئەم سیاسەتە لە ڕووگریکردنی بەدەستهێنانی سەرتایەتیترین

مافی سیاسی و مەدەنییەکانی فەلەستینییەکانیش بۆتە جێگەی سەرنجی هەموو جیهان.
دانوساندنەکان سەبارەت بە بەرنامەی ئەتۆمییەکەی ژەمی ئێران و ئەم شتە نوێیە، دوو لایەنی یەک سیاسەتی ئەمریکا و ئیسرائیلن، کە ئەویش ناچارکردنی ژەمی ئێرانە بە قبوڵکردنی مەرجەکانیان، ئەگەر نا ئەوا نێک هەر ئەم ژەمە، بەڵکو ئێرانیش ووبەووی شکستێکی وەرانکەر دەبێتەوە هاوشێوەی ئەوەی بەسەر عێراق و وڵاتانی تردا هات.
ئەمە کرۆکی شتی ئێستای ئیسرائیلە لە دژی ئێران. ئەوەی کە ژیمی ئێران دیکتاتۆر و فاشیستە، وە بە دڕندانەترین شێوە جەماوەر سەرکوت دەکات، و سیاسەتی ئیمپریالیستی و فراوانخوازانە لە ناوچەی ناوەڕاستدا پەیڕەو دەکات و لە هەمان کاتدا کۆنترۆڵی ووداوە سیاسییەکانی عێراق دەکات، لە سروشتی کۆنەپەرستانە و ئامانجە ئیمپریالیستی و کۆیلەگرییەکانی شتی ئێستای ئیسرائیل و ئەمریکا لە دژی ئێران کەم ناکاتەوە.
ئەوە بە ووونی دیارە کە ئەمە مانای هیچ پاساوێک نییە بە بەرگریکردن لە ژەمی ئیسلامی ئێران لە کاردانەوەیدا بەرامبەر ئیسرائیل و ئەمریکا، چونکە شتی ئەم ژەمەش لەگەڵ ئەوان درێژکراوەی سیاسەتی سەرکوتگەرانە و کۆنەپەرستانەیەتی لە ناوخۆدا دژ بە جەماوەر، وە درێژکراوەی سیاسەتە فراوانخوازی و ئیمپریالیستیەکانیەتی لەسەر ئاستی ناوچەکەش.
بەخشینی سیمای ئایینی و ئایدیۆلۆژیی بەم شتە، چ ئیسلامی یان جوولەکەیی، لە لایەن هەردووڵاوە، شاردنەوەی ناوەڕۆکی چینایەتی بەرژوازیانەی ئەم شتەیە و هەوڵێکە بە بەگژی لە یەکگرتنی ڕیزەکانی پرۆلیتاریا لە ناوچەی ناوەڕاستدا لە دژی جەنگەکە.
ئەزمونی جەماوەر لە عێراق بە شێوەیەکی یەکلاکەرەوە هەر بانگەشەیەک پووچەڵ دەکاتەوە کە گوایە ئەم شتەی ئێستا لە دژی ئێران ڕەنگە وابکات جەماوەر لە ئێران بتوانێت داهاتوویەکی باشتر بەدەست بهێنێت. جەماوەر لە عێراقدا، لە لایەک لەگەڵ کارساتەکانی شەڕ و ئێو سیناریۆ تاریکاندا ژیاوە کە هاوڕای بوون، لە چەشنی شتی تایفەگەری و تاوانگەلی هەڵە تیرۆریستییەکان، و لە لایەکی تریشەوە بەرهەمە سیاسییەکەی واتە "پرسە سیاسی" یەکەی ئەزموون کردووە لە دامەزراندنی ژەمەکی سیاسیی ئیسلامی و قەومی گەندەڵ و ئیستیبدادی پشت بەستوو بە دەسەڵاتی میلیشیاکان.
هەر کۆمۆنیستێک یان سۆشیالیستێک لە ئێران و ناوچەی ناوەڕاست پێی وابێت شتی ئێستای دژ بە ژەم لە ئێران، یان

تەنانەت ڕووخاندنی دەسەڵاتی خوێناوی فەرمانڕەوای ئێو وەاتە لە ڕۆژگەی ئێم شەڕەوە، لە دووتوێی خۆیدا لە بەرژەوەندی پرۆلیتاریا و جەماوەری ستەملێکراو و خەباتی شۆڕشگێڕانەیانە بۆ ڕزگاربوون لە ستەمی ئێم ژێمە و داسەپاندنی پاشکۆ بەسەر بزووتنەوەکانی ئیسلامی سیاسیدا، ئێوا یا خۆشخۆیان ئاگاهانە و بە ئەنقەست خزمەت بە بەرژەوەندییەکانی بەرژوا ئیمپریالیستی و بەرژوا ناسیونالیستی و مەزهەبی ناوخۆیی دەکات.
بزووتنەوەی سیاسی جەماوەریی کە دژ بە ژێمی فەرمانڕەوای ئێران و لە هەوڵی ڕووخاندنیدایە، بزووتنەوەیەکی هاوئاهەنگ نییە لەناوخۆیدا، نە لە ڕووی چینایەتی و ناوەرۆکی کۆمەڵایەتییەوە، وە نە لە ڕووی ئاراستەی سیاسی و ئامانجە سیاسییەکانەوە. بە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ژنان و گەنجانی ئازادیخواز، ڕووخاندنی ژێم بەشکە لە ئامانجەکانی بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی ڕیشەداری دژ بە سەرمایەداری و ژێمە ئیسلامییەکەی کە دەیپارێزێت.
ئێم بزووتنەوە شۆڕشگێڕانەیە هیچ بەرژەوەندییەکی لە شەڕی ئیمپریالیستی کۆنەپەرستانەی ئێستادا نییە. بەستنەوەی ڕووخاندنی ژێم بەم شێوە کۆنەپەرستانەیەوە، سیاسەت و ستراتیژی بزووتنەوە بەرژوازییەکان. وە ناکرێت لە ژێر ناوی سۆشیالیزم و کۆمۆنیزمدا بە شێوەیەکی دەستکرد و میکانیکی ئێم سیاسەتە بەرژوازییە تێکبکرێت بە سیاسەتی پرۆلیتاری شۆڕشگێڕانە بە ڕووخاندنی ژێم.
بەرژوازی لە ئێراندا بە هێزە سیاسی و فیکرییە جەراوجەرەکانییەوە، لە ناسیونالیستە ئیسلامیەکان و لایەنگرانی شا و بەرژوا لیبرالی-ناسیونالیست و داکۆکیکارانی فیدرالیزمی نەتەوەیی، بەدوای بەدیهێنانی بەرژەوەند و ئاوات و ئامانجە سیاسی و سەربازییە کۆنەپەرستەکانیانەوەن، لە دەستبەسەراگرتنی کۆمەڵگا و کۆنترۆلکردنی چارنووس و داهاتووی چینی کرێکار و لاوانی ئێران، و لە قاڵبدان و تێن لەبەینی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی شۆڕشگێڕانیان، لە ڕەگەی خۆگردانەوە بە ئامانجەکانی ئێم شەڕە ئیمپریالیستییە کۆیلەئاوەڕ، ئەمش ڕووبەڕووبوونەوەیەکی لەبەراوانە دەخوازێت لە لایەن بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و بزووتنەوەی پرۆلیتاری شۆڕشگێڕ لە ئێران.
ئێمە، لە (ڕەخنەگراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق)، لە دەوە هاوسۆزی خەمان دەردەبڕین بە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ژنان و گەنجان لە ئێران، لە کاتێکدا کە دەناڕەزێنن بەدەست کاریگەرییەکانی ئێم شەڕەی لە ئاراداید و ئێو سەختییانەش کە بەدوای خۆیدا دەیهێنێت، ئەمە سەرباری ئێوەی کە ئێوان هەر لە

بنەماتیشدا لە لایەن هێزەمی ئیستیبدادی لە ئێران، دەناسنن بەدەست هێزاری و بێکاری و چەوساندنەوە و سەرکوتی ئازادیخوازان. هەروەها هاوسۆزی خۆشمان دەردەبڕین بۆ قوربانیانی مەدەنیی ئێم شەڕە لە ئێران و ناوخۆی ئیسرائیل.

وە هاوپشتیی نەوتەوێیی پتەوی خۆشمان ڕادەگەینین بۆ بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی، بۆ بزووتنەوە ڕزگاریخوازەکانی ژنان و لاوانی شۆڕشگێڕ لە نێوخۆی ئێران، لە خەباتیاندا بۆ ڕزگارکردنی خۆیان لە دەست کۆماری ئیسلامی ئێران و لە دەست کۆنترۆڵی بزووتنەوە و حیزبە بۆرژوا ناسیۆنالیست و ئیسلامیی و لیبراڵەکان بەسەر چارەنووسیاندا.

ئێمە لە هێزەکانی یەکگرتووداین لەگەڵ هەموو کۆمۆنیستەکانی دڵسۆزەکانی ناوەڕاست، و لەگەڵ هەموو ئەو کۆمۆنیستانەی کە ئاڵای مارکسیزمی شۆڕشگێڕ و پرۆلیتاریای کۆمۆنیستی بەرز دەکەنەوە، و ئاڵای هێزی چینایەتی سەربەخۆی سیاسی و هێکخراوەیی و فکری چینی کرێکار بەرز دەکەنەوە لەنێو ئەو خەباتە چینایەتییەی لە ئارادایە لەناو کۆمەڵگای ئێران و لەو پێشهاتانەی کە بارودۆخی ئێستا بەخۆیەوە دەبینێت.

١٥ی حوزەیرانی ٢٠٢٥
https://www.albadeel-alsheoi.org/ar/?p=8160